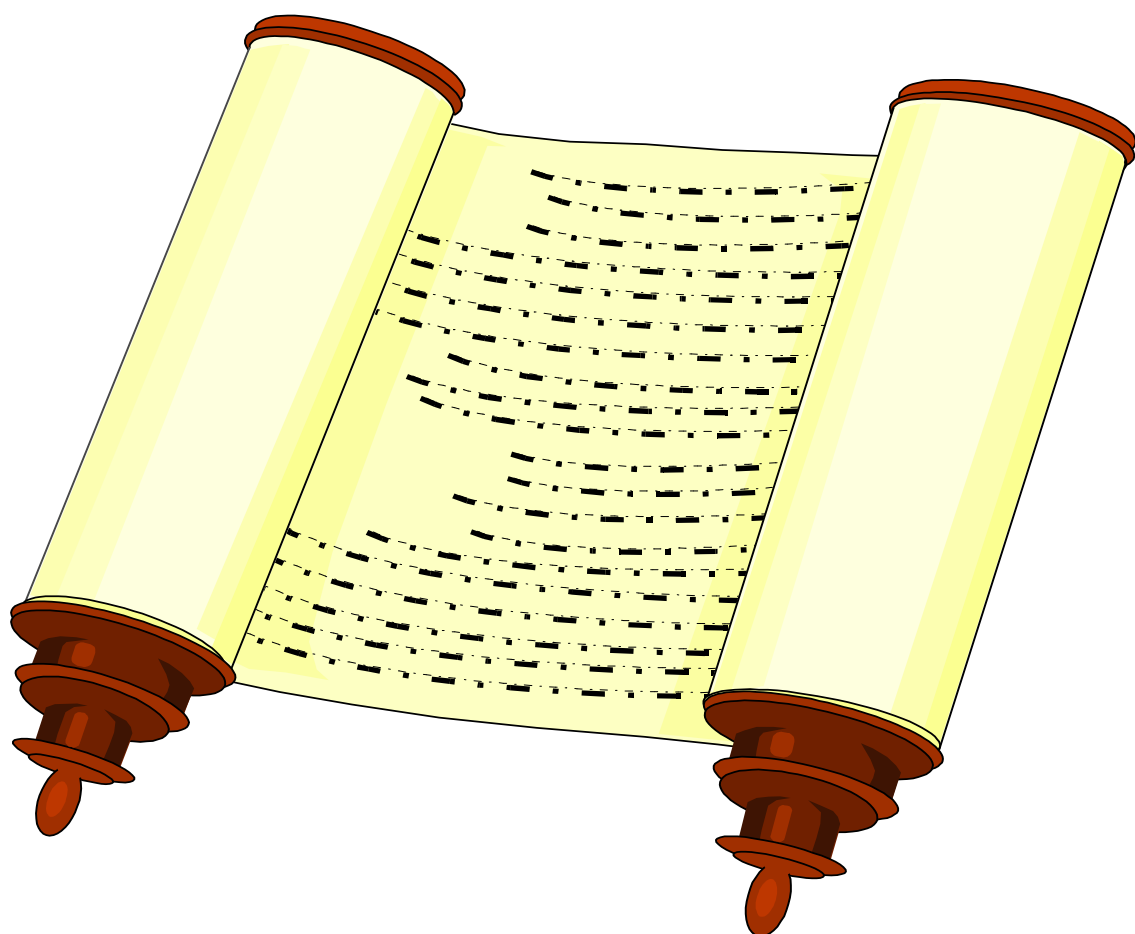

”בני ציון”

פרד”ס התורה

פשוט וברור

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים

כְּנִיסַת הַשְּׁבֵט: 18:18

עֲרַשׁ"ק ט' תשרי תשע"ד (13.9.2013)

יְצִיאַת הַשְּׁבֵט: 19:25

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

בְּנֵי צִיּוֹן

"יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שְׂיִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעֲסֶךָ, וַיְגַלּוּ רַחֲמֶיךָ עַל מַדּוּתֶיךָ, וְתִתְנַהֵג עִם בְּנֵיךָ בְּמִדַּת הַרְחָמִים"

עַל הַגִּילּוּי הַגָּדוֹל וְהַנִּפְלָא שְׁזָכָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, כְּאֲשֶׁר הוּא נִכְנָס לְקֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים, מוּבָא בַּגְּמָרָא: "אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן אֱלִישֶׁעַ: פַּעַם אַחַת נִכְנַסְתִּי לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לְפָנַי וּלְפָנֶיךָ, וְרָאִיתִי אֶכְתָּרִיאֵל, יְהִי ה' צְבָאוֹת, יוֹשֵׁב עַל כְּסֵא רַם וְנֹשֵׂא, וְאָמַר לִי (הַקַּב"ה): יִשְׁמַעְאֵל בְּנֵי, בְּרַכְנֵי. אָמַרְתִּי לוֹ: (רִיבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם), 'יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שְׂיִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעֲסֶךָ, וַיְגַלּוּ רַחֲמֶיךָ עַל מַדּוּתֶיךָ, וְתִתְנַהֵג עִם בְּנֵיךָ בְּמִדַּת הַרְחָמִים, וְתִפְנֹס לָהֶם לְפָנֶיךָ מִשׁוֹרֵת הַדִּין'. וְנִעְנַע לִי (הַקַּב"ה) בְּרֵאשׁוֹי."

וְהִנֵּה, עַל גִּילּוּי זֶה שֶׁל רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן אֱלִישֶׁעַ, שֶׁהִיָּה כֹהֵן גָּדוֹל, נֶאֱמָרוּ כָּבֵד וְכִמָּה פִּירוּשִׁים, וּבְרוּר הוּא שְׂמֵאֵמֶר זֶה הוּא עֲמוּק, נִסְתָּר וְנִשְׁגָּב מִהַבְּנֵינָנוּ. אוּלַם יְכוּלִים אָנוּ לְלַמּוֹד מִמֵּאֵמֶר זֶה, שֶׁהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, שְׁנִכְנַס בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים לְקֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים הִיָּה זֹכֵה לְהַתְּגַלּוֹת אֱלֹקוֹת שָׁם (אִם הִיָּה רְאוּי). כִּפִּי שְׂגַם מִצִּינוֹ אֲצֵל שְׂמַעוֹן הַצַּדִּיק, שֶׁשָּׁמַשׁ אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּכַהֲוֹנָה גְדוֹלָה, וְהַעִיד עַל עֲצָמוֹ (וְרוּשְׁלַי יוֹמָא כו'): "כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה שְׁהִיִּיתִי נִכְנָס לְבֵית קֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים, הִיָּה זְקֵן אַחַד לְבוּשׁ לְבָנִים וְעֲטוּף לְבָנִים, נִכְנָס עִמִּי לְבֵית קֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים וְיוֹצֵא עִמִּי."

וְצָרִיכִים אָנוּ לְהַבִּין עֲנִין זֶה. שֶׁכֵּן, מִדּוּעַ זָכָה רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל כֹּהֵן גָּדוֹל לְרֵאוֹת מַחֲזָה מְדַהִים כְּזֶה שֶׁל הַקַּב"ה, הַיּוֹשֵׁב עַל כְּסֵא הַכְּבוֹד בֵּית קֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים, כְּשֶׁנִּכְנַס לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לְפָנַי וּלְפָנֶיךָ? וְגַם צָרִיךְ לְהַבִּין, מָהִי כּוֹנֵת הַקַּב"ה שְׂבִקְשׁ, "יִשְׁמַעְאֵל בְּנֵי, בְּרַכְנֵי".

תְּחִלָּה, נִקְדִּים לְהַבִּיא אֶת דְּבָרָיו הַמְּתוּקִים שֶׁל ה"תְּפָאֶרֶת שְׁלֹמֹה", הָאוֹמֵר, שֶׁלְּמִרְוֹת שֶׁהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל נִכְנָס לְקוֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים, לְמָקוֹם הַכִּי מְקוֹדֶשׁ בְּעוֹלָם, לֹא שׁוֹכֵחַ הוּא לְהַתְּפַלֵּל עַל הַצָּרִיכִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה אוֹמַרְתָּ הַגְּמָרָא (בְּרֻכּוֹת ז', ע"א): "שְׁלֹא תִהְיֶה בְּרַכַּת הַדִּיּוֹט קְלָה בְּעֵינֶיךָ". דְּהֵינּוּ, מָה שֶׁהַצַּדִּיק מִתְּפַלֵּל לְפָנֵי הַקַּב"ה עַל בְּרֻכּוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּבַחֲיַנַּת צָרְכֵי הַדִּיּוֹט לְגַבֵּי הַקַּב"ה, חֲשׁוּבִים הֵם מְאֹד בְּעֵינֵי ה' יִתְבָּרֵךְ, שֶׁכֵּן הַקַּב"ה רוֹצֵה מְאֹד בְּטוֹבַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְהַשְׁפִּיעַ לָהֶם טוֹבוֹת וְחֲסִדִּים.

וְהִנֵּה, עַל הַכְּתוּב "וְנִעְנַע לִי (הַקַּב"ה) בְּרֵאשׁוֹי" כּוֹתֵב רַש"י: "כְּמוֹדָה בְּבִרְכָתוֹ וְעוֹנָה אֲמֵן", דְּהֵינּוּ, שֶׁהַקַּב"ה הוֹדָה וְעָנָה אֲמֵן, עַל מָה שֶׁאָמַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן אֱלִישֶׁעַ: "יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שְׂיִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעֲסֶךָ, וַיְגַלּוּ רַחֲמֶיךָ עַל מַדּוּתֶיךָ, וְתִתְנַהֵג עִם בְּנֵיךָ בְּמִדַּת הַרְחָמִים...".

וַיֵּשׁ עוֹד לְהוֹסִיף, שֶׁהִנֵּה שְׁנֵינוּ בַּגְּמָרָא (בְּרֻכּוֹת ו'), כִּי כִשֶׁם שֶׁבִּתְפִילִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּתוּב שְׂבַחוּ שֶׁל הַקַּב"ה – "שְׂמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד" – כֵּן בִּתְפִילִין שֶׁל הַקַּב"ה כְּתוּב/מוֹזְכָּר שְׂבַחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל (דְּבָרֵי הַיָּמִים א' ז', כ"א) – "וַיִּמְי כַּעֲמָךְ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצֶךָ".

וְכַתֵּב עַל-כֵּן ה"מִשְׁךְ חֲכָמָה" ("שְׁמוֹת"), שְׂכַאֲשֶׁר הַהֲשַׁגְחָה שֶׁל הַקַּב"ה הִיא גְלוּיָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ חֲפִץ בְּטוֹבָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מֵאִיר הַקַּב"ה לְעוֹלָם בִּתְפִילִין שֶׁל רֵאשׁ (שְׁכֵן, כִּשֶׁם שֶׁהַתְּפִילִין גְלוּיָה, כֵּן הַהֲשַׁגְחָה גְלוּיָה). אוּלַם, כְּאֲשֶׁר הַשְּׁגָחְתוֹ יִתְבָּרֵךְ הִיא בְּהִסְתָּר פָּנִים בְּגִלּוֹת יִשְׂרָאֵל, מִתְּגַלָּה הַקַּב"ה רַק עִם תְּפִילִין שֶׁל יָד, שֶׁהֵן כִּידוּעַ מוֹסְתָרוֹת.

לְפִי זֶה יֵשׁ לוֹמֵר, שְׂכַאֲשֶׁר בְּקֶשׁ הַקַּב"ה מִרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן אֱלִישֶׁעַ "יִשְׁמַעְאֵל בְּנֵי, בְּרַכְנֵי", וְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בִּרְךָ אֶת הַקַּב"ה: "יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שְׂיִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעֲסֶךָ, וַיְגַלּוּ רַחֲמֶיךָ עַל מַדּוּתֶיךָ, וְתִתְנַהֵג עִם בְּנֵיךָ בְּמִדַּת הַרְחָמִים...". הִנֵּה, עַל בְּרַכָּה זוֹ נִעְנַע הַקַּב"ה בְּרֵאשׁוֹ דּוֹקָא, הֵינּוּ בִּתְפִילִין שְׂעַל הָרֵאשׁ, שְׂבָם נִזְכָּר שְׂבַחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּדִי לְהַרְאוֹת שְׂאֲכֵן מְקוּבְּלַת בְּרַכָּתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל וְחֲפִץ הוּא יִתְבָּרֵךְ בְּטוֹבָתָם שֶׁל בְּנָיו, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֵּשׁ עוֹד לְהוֹסִיף, שְׂכֵן, שְׁנֵינוּ בִּירוּשְׁלַיִם: "וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהֶל מוֹעֵד בְּבָאוּ (שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל) לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד צֵאתוֹ, אֲפִילוֹ אוֹתָן שְׂכַתוּב בְּהֵן (יְחֻזְקָא א', י') 'וְדַמּוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם...". (כְּלוֹמֵר, אֲפִילוֹ הַמְּלֹאכִים, שְׂדַמּוֹת פְּנֵיהֶם "פְּנֵי אָדָם", אֲסוּר הִיָּה לָהֶם לְהִיּוֹת בְּמִקְדָּשׁ בְּשַׁעָה שְׂכַהֵן גְּדוֹל עֹבֵד אֶת עֲבוֹדַתוֹ בְּקֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים).

והביאור הוא לפי שהכהן הגדול זכה בקדש הקודשים להתגלות אלקית עצומה, שהיא למעלה מהשגת אנוש – לכן לא היו רשאים שאר בני אדם, ואפילו מלאכים, להיות במקדש/אהל מועד. שכן, המקום היה נעלה מאד ממה שהיו מסוגלים לסבול.

ומה נוראים הם דברי הירושלמי, שמספר על דבר פלא (ירושלמי יומא כז): "ארבעים שנה שמש שמעון הצדיק את ישראל בכהונה גדולה, ובשנה האחרונה אמר להן: בשנה הזאת אני מת. אמרו לו: מהיכן אתה יודע? אמר להן: כל שנה ושנה שהייתי נכנס לבית קדש הקדשים, היה זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים, נכנס עמי לבית קדש הקדשים ויוצא עמי, ובשנה הזו נכנס ולא יצא עמי".

והתפלאו על-כך חכמי התלמוד, ושאלו את רבי אבהו, והרי כתוב: "וכל אדם לא יהיה באהל מועד" אפילו אותן שכתוב בהן (יחזקאל א, י) 'ודמות פניהם פני אדם...'. (אפילו המלאכים, שדמות פניהם "פני אדם", אסור היה להם להיות במקדש בשעה שכהן גדול עבד את עבודתו בקדש הקודשים). ואיך נכנס זקן זה, שהיה מן הסתם מלאך ה', למקדש, לקדש הקודשים? על-כך השיב להם רבי אבהו: "מה אמר לי דהוה בר נש? אני אומר הקב"ה היה" (=מי אומר שהיה זה מלאך בדמות אדם? אני אומר שהקב"ה נכנס עמו!).

יום הפורים הוא "תבת נח(=הצלה)" של עם ישראל

(המלה "יום פורים" מופיעה בקפיצות של 50 אותיות למפרע(=מהסוף להתחלה)

"וייחל עוד שבעת ימים אחרים וישלח את היונה ולא יספה שוב אליו עוד:

ויהי באחת ויש מאות שנה בראשון באחד לחודש חרבו המים מעל הארץ ויסר נח את מכה התבה וירא והנה חרבו פני האדמה: ובחודש

השני בשבעה ועשרים יום לחודש יבשה הארץ: וידבר אלהים אל נח לאמר:

צא מן התבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך: כל החיה אשר אתך מכל בשר בעוף ובבהמה

ובכל הרמש הרמש על הארץ הוצא היצא אתך ושרצו בארץ ופרו ורבו על

הארץ: ויצא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו: כל החיה כל הרמש וכל העוף כל רומש

על הארץ למשפחתיהם יצאו מן התבה: ויבן נח מזבח לה' ויקח מכל הבהמה

הטהרה ומכל העוף הטהור ויעל עלת במזבח:

וירח ה' את ריח הניחח ויאמר ה' אל לבו לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם

כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא אסף עוד להפות את כל חי כאשר עשיתי:

עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו".

"אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם" (האזינו ל"ב, כ"ו)

בין תלמידיו הרבים של הרמב"ן, היה בחור אחד בשם אבנר, שהצטין בכל מה שלמד. אך למגינת לבו של הרמב"ן, יצא אותו בחור לתרבות רעה, ואף המיר את דתו, כדי לזכות במישרה רמה מטעם המלכות הנוכרית.

פעם נזדמן משומד זה ביחידות עם רבו הדגול, שרחש לו בנעוריו כבוד והערצה. שאל אותו הרמב"ן: "אמר לי מה הביאך לסטות מדרך הישר, שבה חונכת מנעוריך?" השיב לו המשומד הסורר: "שמעתי פעם מפי הרב, שבשירת "האזינו" מרומז שמו של כל אדם והקורות הצפויים לו בחיים. אותה שעה אמרתי בלבי, שאין שחר לדברי הרב.

כיון שהתחלתי להרהר אחר הדברים ששמעתי מרבותי, גלשתי במורד יותר ויותר גדול, עד שהגעתי להמרת הדת". קרא אליו הרמב"ן, ואמר: "אני דבק במה שהוריתי ודרשתי באזני תלמידי. וגם הדברים שהשמעתי על שירת

"האזינו" נכונים כאור היום". דבריו הנמרצים של הרמב"ן הרשימו את המשומד, ולאחר רגע של הרהור, אמר לרבו: "היכן מרומז בפרשת "האזינו" השם "אבנר", שניתן לי בשעה שהכניסוני בביתו של אברהם אבינו?"

הרמב"ן עצם את עיניו לרגע קט, ומיד השיב במאור פנים בשירת "האזינו" נאמר: "אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם". והנה, תן דעתך, שכל אות שלישיית במלים המובאות כאן מצטרפות לשם "אבנר"! המלים נעתקו מפיו של

המשומד, לשמע דברי הרמב"ן, ומיד התעוררו בלבו הרהורי חרטה על חטאיו, ומתוך נקיפת הלב, קרא לפתע בקול בכי: "כלום יש תרופה למה שעוללתי לנפשי עד היום?" השיב על-כך הרמב"ן: "גורלך טמון בדברי הכתוב, שבו

מרומז גם שמך...". בלא אמר ודברים, נפרד המשומד מרבו הדגול, שעורר מהפך בלבו. וספרו עליו הבריות, שבאותו יום, הפליג אבנר מן החוף בספינה קטנה, לבדו, בלא מפרשים ובלא משוטטים, ועקבותיו לא נודעו לאיש מאז והלאה.

גמר חתימה טובה לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים

כְּנִיסַת הַשְּׁבֵת: 18:18

עֲרֵשׁ"ק ט' תשרי תשע"ד (13.9.2013)

צִיאַת הַשְּׁבֵת: 19:25

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

בְּנֵי צִיּוֹן

"וְהִשְׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְעֹזָאֵל, יַעֲמֵד חַי לְפָנָי ה'...לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעֹזָאֵל הַמְדַבְּרָה" (טו' י')

בְּפֶרֶשֶׁת "אַחֲרֵי מוֹת", אָנוּ לְמַדִּים עַל הָעֲבוּדָה הַקְדוּשָׁה שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, לְהַבִּיא שְׁנֵי שְׁעִירֵי עֹזִים – שְׁעִיר אֶחָד לַה', וְשְׁעִיר אֶחָד לְעֹזָאֵל – שְׁעִילֵיהֶם אוֹמְרִים חו"ל (יומא סב'): "שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכִּיפּוּרִים – מִצּוֹתָן שִׁיחֵיו שְׁנִיחֵן שׁוֹיִן בְּמִרְאָה וּבְקוֹמָה...".

וְצִרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין אֶת עֵמֶק הָעֲנִיָּן שֶׁל שְׁנֵי הַשְׁעִירִים שֶׁמְבִיאִים בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים: אֶחָד לַה', וְאֶחָד לְעֹזָאֵל. וְכֵן, צִרִיכִים אָנוּ גַם לְהִבִּין, מִדּוּעַ שְׁנֵי הַשְׁעִירִים צִרִיכִים לְהִיּוֹת מְמֹשׁ שׁוֹיִם וְדוֹמִים בְּכָל דָּבָר – בְּמִרְאָה וּבְקוֹמָה. כְּדֵי לְהִבִּין עֲנִיָּן זֶה, נִקְדִּים לְבָאֵר אֶת עֲנִיָּן קְצִיצַת רַגְלֵי הַנְּחֹשׁ לְאַחַר חֲטָא עֵץ הַדַּעַת, כְּפִי שְׁפָתוֹב (בראשית ג', יד'): "וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹקִים אֶל הַנְּחֹשׁ: כִּי עָשִׂיתָ זֹאת, אֲרוּר אַתָּה...עַל גַּחֲנֶךָ תֵּלֶךְ, וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ", וּפְרָשׁ רש"י: "רַגְלִים הָיוּ לוֹ (=לְנֹחַשׁ), וְנִקְצְצוּ".

וְהֵנָּה, יְדוּעַ וּמְפוֹרָסֵם הַדָּבָר מְדַבְּרֵי חו"ל, **שְׁהִיצַר הָרַע** הַתְּלַבֵּשׁ בְּדַמוֹת הַנְּחֹשׁ, כְּדֵי לְהַפִּיל אֶת הָאָדָם בְּרִשְׁתּוֹ, וּלְפִיכֶךָ רְאוּי לָנוּ לְהִבִּין אֶת עֵמֶק פְּנֹת רש"י, בְּאוֹמְרוֹ: "רַגְלִים הָיוּ לוֹ (=לְנֹחַשׁ), וְנִקְצְצוּ".

הֵנָּה, אָמְרוּ חו"ל (סוכה נב'): "כָּל הַגָּדוֹל מִחֲבֵרוֹ – יִצְרוּ גְדוֹל הַיְמִנּוֹ". בְּאוֹר הַדָּבָר, וְיִסוּד כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה הוּא, שֶׁהַקַּב"ה מְסַר אֶת הַבְּחִירָה בְּיַד הָאָדָם, לְבַחֵר בְּטוֹב אוּ בְרָע, לְהִיּוֹת צְדִיק אוּ רָשָׁע חֲלִילָה, וְכִמוֹ שְׁפָתוֹב (דברים ל', טו'): "רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב, וְאֶת הַמּוֹת וְאֶת הָרָע". וְאִם כֵּן, מוֹכְרָח שִׁיחֵיו לְאָדָם יִצְר טוֹב וְיִצְר רָע שׁוֹיִם בְּגוֹדֵלָם, שְׁכֵן רַק אִזּוּ יֵשׁ לוֹ אֶת הַבְּחִירָה הָאֲמִיתִית לְבַחֵר בֵּין הַטּוֹב לְבֵין הָרָע.

וּלְפִי זֶה מְבוֹאֵר הַיֵּטֵב מְאֹמֵר חו"ל: "כָּל הַגָּדוֹל מִחֲבֵרוֹ – יִצְרוּ גְדוֹל הַיְמִנּוֹ" – כְּלוֹמֵר, כָּל הַגָּדוֹל מִחֲבֵרוֹ מִצְדַּד יִצְרוֹ הַטּוֹב, מוֹכְרָח שִׁיחֵיהָ לוֹ גַם יִצְר רָע גְדוֹל, כְּדֵי שִׁיחֵיהָ שׁוּה לְיִצְר הַטּוֹב שָׁבוּ, כִּי רַק אִזּוּ הַבְּחִירָה שֶׁל הָאָדָם בֵּין טוֹב לְרָע תִּהְיֶה נְכוֹנָה וְאֲמִיתִית. וְכָל זֹאת עָשָׂה ה' יִתְבָּרֵךְ כְּדֵי שֶׁהָאָדָם יִתְגַּבֵּר עַל הַיִּצְר הָרַע, וְיִבְחַר בְּטוֹב, וְעַל-יְדֵי כֵּן יִזְכֶּה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

וְהֵנָּה, יְדוּעַ שֶׁמְדַרְגָּתוֹ שֶׁל הָאָדָם הָרֵאשׁוֹן, יִצִּיר כְּפִיו שֶׁל הַקַּב"ה, קִדְּם שְׁאֲכַל מֵעֵץ הַדַּעַת, הִיתָה גְבוּהָה מְאֹד, עַד שֶׁאָמְרוּ חו"ל (מדרש בראשית רבה ח' י'): "בְּשַׁעָה שֶׁבְּרָא הַקַּב"ה (אֶת) אָדָם (ה) הָרֵאשׁוֹן, טָעוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׂרֵת, וּבִקְשׁוּ לוֹמֵר לְפָנָיו קְדוּשׁ". וְלָכֵן, בְּרוּר שֶׁלְפִי מְדַרְגָּתוֹ זֶה שֶׁל הָאָדָם, גַּם כַּח הַיִּצְר הָרַע, הוּא הַנְּחֹשׁ, הִיָּה גְדוֹל מְאֹד, כְּפִי שְׁפָתוֹב: "וְהַנְּחֹשׁ הִיָּה עָרוֹם, מִכָּל חֵית הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹקִים". וְכָל זֹאת, כְּדֵי שִׁיחֵיהָ אִיוֹן כּוֹחוֹת בֵּין הַטּוֹב לְבֵין הָרַע, וְתִהְיֶה בְּחִירָה חוֹפְשִׁית, צוּדְקָת וְאֲמִיתִית לְאָדָם. וְלָכֵן, אֵל לָנוּ לְהַתְּפַלֵּא וְלוֹמֵר, אֵיךְ יִתְכַּן שֶׁהָאָדָם הָרֵאשׁוֹן, יִצִּיר כְּפִיו שֶׁל הַקַּב"ה, נִפְּל בְּרֶשֶׁת הַנְּחֹשׁ.

וְעַתָּה, יִתְבָּאֵר הַיֵּטֵב עֲנִיָּן קְצִיצַת רַגְלֵי הַנְּחֹשׁ, הוּא הַיִּצְר הָרַע. שְׁכֵן, מְבוֹאֵר בְּמִדְרָשֵׁי חו"ל וּבְכַתְבֵי הָאֲרִיזוֹ"ל, שֶׁלְאַחַר חֲטָא הָאָדָם הָרֵאשׁוֹן בְּעֵץ הַדַּעַת, נִפְּל הָאָדָם מִמְדַרְגָּתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁהִיתָה לוֹ – "מְאִיגְרָא רְמָה לְבִירָא עֲמִיקָתָא" (=מְהַר גְבוּהָ לְבָאֵר עֲמוּקָה), וְעִמּוֹ יִרְדָּה וְנִפְּלָה כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, כְּפִי שְׁפָתוֹב: "אֲרוּרָה הָאָדָמָה בְּעִבּוּרָךְ... וְקוֹץ וְדַרְדַּר תִּצְמִיחַ לָךְ".

לָכֵן נִמְצָא, שֶׁאִם הַנְּחֹשׁ, הוּא הַיִּצְר הָרַע, הִיָּה נִשְׁאָר בְּכוּחוֹ הַגְּדוֹל, כְּפִי שֶׁהִיָּה לְפָנָי חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן, לֹא הִיָּה אָדָם הָרֵאשׁוֹן יְכוּל לְהַתְּגַבֵּר עָלָיו. שְׁכֵן כְּאִמּוֹר, נִפְּל הָאָדָם מִמְדַרְגָּתוֹ הַגְּדוֹלָה, וְעַל יְדֵי כֵּן הוֹפֵר הָאִיוֹן כּוֹחוֹת בֵּין הַטּוֹב לְבֵין הָרַע, וְהַתְּבַטְּלָה הַבְּחִירָה הַחוֹפְשִׁית שֶׁל הָאָדָם, לְבַחֵר בֵּין טוֹב לְרָע.

וּכְדֵי לְתַקֵּן עֲנִיָּן זֶה, "קִצְצִי" הַקַּב"ה, בְּרוּב רַחֲמָיו וְחַסְדָּיו, אֶת "רַגְלֵי הַנְּחֹשׁ", כְּלוֹמֵר הַמְעִיט אֶת כּוּחוֹ שֶׁל הַיִּצְר, לְפִי עֲרֹךְ נִפְּלָתוֹ שֶׁל הָאָדָם הָרֵאשׁוֹן מְקִדּוּשָׁתוֹ, כְּדֵי שִׁישְׁמֵר הָאִיוֹן בֵּין טוֹב לְבֵין הָרַע.

וּמַעַתָּה גַם יֵאִיר לָנוּ לְהִבִּין, בְּמַעַט קָט, מִדּוּעַ צִוָּה הַקַּב"ה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן לְקַחַת בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים שְׁנֵי שְׁעִירִים, שׁוֹיִם בְּמִרְאָה וּבְקוֹמָה, כְּאֲשֶׁר אֶחָד הוּא לַה' וְאֶחָד לְעֹזָאֵל: כִּי דוֹקָא בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, כְּשִׁישְׁרָאֵל עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה עַל כָּל

עונותיהם, רצה הקב"ה להורות לנו דרכי תשובה, שהיצר הטוב והיצר הרע שבאדם הם תמיד שוים זה לזה, ואל יפול לב האדם, כשרואה הוא כמה קשה היא המלחמה שהוא צריך לנהל כנגד כח הרע שבקרבו. אלא, להיפך, שיזע נאמנה, שאם יש בו כח כל-כך גדול מצד היצר הרע, זוהי ההוכחה הגדולה ביותר לכך שיש לו גם כח עצום מצד הטוב והקדושה, וחייב הוא לצאת ולהילחם בעזרת כח זה, כח הקדושה שבו, כנגד היצר הרע. וכנגד שני כוחות אלו, שנמצאים בלבו של האדם - יצר הטוב מימין, ויצר הרע משמאל - צוה הקב"ה לקחת שני שעירי עזים, שוים במראה ובקומה, אחד לה' ואחד לעזאזל, כדי לרמוז לאדם שפח הטוב שבקרבו הוא גדול כמו כח הרע, ואם רק ירצה, יוכל הוא, בעזר ה', להתגבר על יצרו הרע. על-כך אומר קהלת (ו, יד): "ראה גם את זה לעומת זה עשה אלקים" - ראשי תיבות "עזאזל" - שתראה, שפכו שהקב"ה ברא לך יצר וחשק גדולים לרע, כן לעומת זאת, יש לך יצר טוב וחשק גדול לעשות טוב, והכל, אם כך, תלוי בך - האם לבחור בטוב, או חלילה ברע - ולכן (דברים ל, יט) "ובחרת בחיים, למען תחיה אתה וזרעך" (בעולם הזה ובעולם הבא). (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"חטאנו, עוינו, פשענו, אנחנו ואבותינו..."

אחד מעיקרי התשובה הוא הוידי. דהינו, להודות בפני בורא עולם על העונות ולהתחרט עליהם. והנה, בוידוי אנו אומרים: "אנא ה' אלהינו... חטאנו, עוינו, פשענו, אנחנו ואבותינו..."

ולכאורה תמוה הדבר: וכי מי מנה אותנו להיות אפוסטרופוסים (=אחראים) על עונות אבותינו? ומה מועיל לנו שאנו מתנדים על עונות אבותינו?

אלא אומרים חז"ל: בכל אדם כלולים כל התולדות שעתידים להיולד ממנו ומיוצאי חלציו, עד סוף כל הדורות, כמבואר במדרש תנחומא ("כי תשא"): "... (כאשר היה) האדם הראשון מוטל גלם, הראה לו הקב"ה כל צדיק וצדיק שעומד מזרעו... וכמו כן, בכל אדם תלויים וכלולים יוצאי חלציו, לפני שיצאו מן הכח אל הפועל. והדבר דומה לשרש של עץ, הכולל בתוכו את כל הענפים והפירות שעתידים לצמוח ממנו. לפי באור זה, יוצא לנו, שלפעמים האדם, מצד עצמו הוא צדיק, ואינו ראוי לחטוא. אבל, היות וכלולים בו זרעיו וזרע זרעיו, עד סוף כל הדורות, וגש ביניהם כאלו שעתידים לחטוא, לכן הם גורמים לו גם כן שיחטא.

(גם האר"י תקדוש מביא רעיון זה בספריו, שהאדם הראשון חטא רק מצד(=בגלל) הנשמות שהיו כלולות בו). וזהו מה שאנו אומרים בוידוי: לא רק שאנחנו חטאנו, אלא "חטאנו... אנחנו ואבותינו" - כי מה שחטאו אבותינו הקדושים לא היה מצד עצמם, אלא מצידנו, שאנחנו הרעים והחוטאים. ומאחר והיינו אנחנו(=נשמותינו) כלולים באבותינו - גרמנו להם לחטוא. וזהו הוידי שאנו מתנדים: "אבל חטאנו... אנחנו ואבותינו". והפונה היא, שאנחנו גרמנו לאבותינו שיחטאו. על-כן, בימים אלו של עשרת ימי התשובה (שבהם הצעקה והתשובה יפים ביותר, והתשובה מתקבלת מיד) אנו צריכים להתנדות על חטאינו, עונותינו ופשעינו, ולצעוק לפני שוכן מרומים שיסלח וימחול לנו. שהרי, לא רק שחטאנו, אלא בנוסף החטאנו את אבותינו. (עפ"י רבי מאיר יחיאל מאוסטרוביצקה)

"אבינו מלפנו. קבל ברחמים וברצון את תפלתנו"

מסופר, כי בעירה אחת הסמוכה לפרמישלאן דר עשיר, תקיף ואלים, שרצה להיות שליח ציבור בבית הכנסת שבעירה, ולעבור לפני התיבה בימים הנוראים. ואולם דעת בני העירה לא הייתה נוחה ממנו, אבל הם התיראו ממנו לסרב לו ולעמוד כנגדו. נמלכו בני העירה ושלחו שליחים אל הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א לשאול בעצתו, פדת מה לעשות. והשיב להם הצדיק, שבהיות ודרבם של בעלי התפילות מכל הערים הסמוכות לבוא אליו קודם ראש השנה, כדי להזכיר את עצמם, ולהתברך ממנו, ומסתמא יבוא גם אותו בעל תפילה שלכם, לכן אראה אז את אשר לפני, ואדע מה לעשות. ואכן, כך היה. קודם ראש השנה, כשכל בעלי התפילה מהסביבה באו לפרמישלאן, היה גם אותו עשיר עז פנים של אותה העירה בתוכם. קרא לו הרבי לחדרו, ואמר לו: מצינו בפסוקי תהילים שלש תפילות: א. תפילה למשה. ב. תפילה לדוד. ג. תפילה לעני. ו-ג' תפילות אלו הן ראשי תיבות "עמד" - עני משה דוד - והרמז הוא שצריך לעמוד על מהותו של בעל התפילה, העובר לפני התיבה להתפלל בשליח ציבור.

והנה, ג' סוגים של בעלי תפילה הן באופן כזה: "תפילה למשה" מרמז על בעל תפילה שהוא ירא שמים, אבל אינו בקי כל-כך בנוסח התפילה, כמו משה רבנו, עליו השלום, שהיה צדיק, אבל ערל שפתים. ובנדאי שהוא ראוי לירד לפני התיבה. "תפילה לדוד" מרמז על בעל תפילה כמו דוד המלך, עליו השלום, שאף-על-פי שהיו השונאים מדברים עליו רעה, עם כל זאת היה נעים זמירות ישראל, והיה בעל תפילה נפלא. גם איש כזה ראוי לירד לפני התפילה. ו"תפילה לעני" מרמז על בעל תפילה שהוא עני, שצריך להתפלל לפני העמוד לצורך פרנסתו. והנה, למרות שאינו ירא שמים, ואינו בקי בנוסח התפילה, עם כל זאת, מכיון שהוא עני ומתפלל לצורך פרנסתו, הנה, הקב"ה מקבל את תפילתו שכן, "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה", ועל-כן גם הוא מותר להיות שליח ציבור.

והנה, אתה - פנה הצדיק לאותו עשיר - אינך צדיק, וגם נגן אינך יודע, וברוך השם גם עני אינך. על-כן, אם רצונך להיות בעל תפילה בימים הנוראים, עלי להתפלל עליך שתבוא לך אחת משלש המדרגות שבבעלי התפילה... והרי תבין מאליך שלהתפלל עליך שתהיה פתאום לצדיק וירא שמים, או ליודע נגן הרי זו תהיה תפילת שוא... אין לי עצה אחרת אלא להתפלל עליך שתהא עני, ותהיה תפילתך לפחות בבחינת "תפילה לעני"... נבהל אותו העשיר וצעק בבקלה: לא לא! אינני רוצה בשום פנים ואופן להיות בעל תפילה... וכך בחוכמתו ובצדקתו הגדולה הצליח הצדיק להניע את אותו עשיר, עז פנים, לשמש כבעל תפילה... "שבת שלום וגמר חתימה טובה לכל בית ישראל!"

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים

כְּנִיסַת הַשְּׁבֹט: 18:18

עַרְשׁ"ק ט' תִּשְׂרֵי תִשַׁע"ד (13.9.2013)

יְצִיאַת הַשְּׁבֹט: 19:25

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סִלּוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"כָּל הַמֵּרְחָם עַל הַבְּרִיּוֹת – מֵרַחֵמִין עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם"

יְדוּעַ וּמְפּוֹרָסִם מִדְּבַרֵי הָאֲרִיזוֹ"ל, כִּי כָּל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שְׁעוֹשֶׂה הָאָדָם בְּעוֹדוֹ **רָשָׁע**, חָס וְשָׁלוֹם, אֵינָם עוֹלִים לְצַד הַקְּדוּשָׁה, אֲלֵא אֲדַרְבָּה הוּא גוֹתֵן עוֹד כֹּחַ **לִסְטְרָא אַחְרָא** (=כּוֹחוֹת הַטּוֹמְאָה). וְצָרִיךְ לְדַעַת, שְׁעַנְיָן זֶה נִמְשָׁךְ, עַד שֶׁהָאָדָם חוֹזֵר בְּתִשְׁבּוּבָה, שְׂאֵז הוּא מַחְזִיר אֶת כָּל הַמִּצְוֹת שְׁעֹשֶׂה בְּעוֹדוֹ רָשָׁע, לְצַד הַקְּדוּשָׁה.

וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַ"בָּאָר הַיָּטִב" בְּשִׁלְחָן עָרוֹךְ, בְּשֵׁם הָאֲרִיזוֹ"ל (או"ח ס' תַּקְעָא אוֹת א'): "וְדַע, שֶׁכָּל הַמַּעֲשִׂים (=הַמִּצְוֹת) שְׂאָדָם עוֹשֶׂה, וְתוֹרָה שְׁלוֹמֵד בְּעוֹדוֹ **רָשָׁע** – בְּעוֹנוֹתָיו הַרְבִּים (הוּא) מוֹסִיף **כַּח בְּקַלְיָפוֹת** (=כּוֹחוֹת הַטּוֹמְאָה). (וְכָל זֶה), עַד שֶׁחוֹזֵר בְּתִשְׁבּוּבָה – (שָׂרָק אֵז הוּא) מוֹצִיא **מִתְקַלְיָפָה** (אֶת כָּל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁהָיוּ שְׁבוּיִים שָׁם, וּמַחְזִירֵם לְצַד הַקְּדוּשָׁה)". וְזֶהוּ שְׁרַמְזוּהַ הַתּוֹרָה (בְּרֵאשִׁית כה, כז): "וַיְהִי **עֵשׂוֹ** אִישׁ יָדַע צִיד". דְּהִינּוּ, **הַיָּצָר הָרַע**, הוּא שָׂרוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ, הוּא "יָדַע צִיד" – כְּלוֹמֵר, דְּרַכּוֹ הָיָא לְצוּד אֶת הַתּוֹרָה שְׂאִישׁ יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה בְּעוֹדוֹ **רָשָׁע**.

כְּדִי לְהַבִּין עַנְיָן זֶה בְּיִתֵּר שְׂאֵת, נִקְדִּים לְהַבִּיא מָה שְׁמַצִּינוּ בַּגְּמָרָא (יְרוּשְׁלָמִי): "בְּנוֹהַג שְׁבַע עוֹלָם מְלַךְ בְּשׂוֹר וְדָם גּוֹזֵר גּוֹזְרָה, רָצָה מְקַיְימָה אֵינּוּ רוֹצֶה אַחֲרַיִם מְקַיְימִים אוֹתָהּ. אֲבָל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינּוּ כֵּן אֲלֵא גּוֹזֵר גּוֹזְרָה וּמְקַיְימָה תַּחְלָה. מֵאִי טַעְמָא? (וַיִּקְרָא כב') "וַיִּשְׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי אֲנִי ה'" – אֲנִי הוּא שְׁמַרְתִּי מִצְוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה תַּחְלָה". הִנֵּה לָנוּ דְּבָרִים בְּרוּרִים, שֶׁהַקְּב"ה מְקַיֵּם אֶת כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה.

אִם כֵּן, וְהוּא יִתְבַּרְךְ מְקַיֵּם אֶת כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, הֲרֵי בּוֹדָאי מְקַיֵּם הוּא אֶת מִצְוֹת הַשְּׁבֹט אֲבִדָּה, כְּפִי שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כב, א'): "לֹא תִרְאֶה אֶת שׂוֹר אַחֲיָךְ אוֹ אֶת שִׂיּוֹ נִדְחִים וְהִתְעַלְמָתָ מֵהֶם, הֲשִׁב תְּשִׁיבֵם לְאֲחִיךָ". עַל-כֵּן, מוֹטָלַת כְּבִיכּוֹל עַל הַקְּב"ה לְהוֹצִיא אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁנִּפְּלוּ וְאֲבָדוּ לְאָדָם בְּתוֹךְ הַקְּלִיפּוֹת (=כּוֹחוֹת הַטּוֹמְאָה), שֶׁהָרִי צָרִיךְ לְהַשִּׁיב אֶת הָאֲבִדָּה לְבַעֲלֶיהָ...

אֲלֵא, יְדוּעַ מָה שְׁדַרְשׁוּ חו"ל בַּגְּמָרָא, שְׁלַפְעָמִים יְכוֹל הָאָדָם לְהִתְעַלֵּם מִהַמִּצְוִיָּה שְׁמַצָּא, כְּמוֹבָא שָׁם (ב"ק ל'): "פְּעָמִים שְׂאֵתָה מִתְעַלֵּם (מִהַמִּצְוִיָּה), וּפְעָמִים שְׂאִי אֵתָה מִתְעַלֵּם (מִמְנָה). הָא כִּי צִיד? הֲיָה כִּהֵן וְהִיא (=הַמִּצְוִיָּה) בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, אוֹ שֶׁהָיָה זָקֵן (=תְּלָמִיד חָכֵם), וְהִיא אֵינָה לְפִי כְּבוֹדוֹ".

דְּהִינּוּ, אִם רָאָה אָדָם מִצְוִיָּה בְּתוֹךְ בֵּית הַקְּבָרוֹת, וְהוּא כִּהֵן, יְכוֹל הוּא לְהִתְעַלֵּם מִהַמִּצְוִיָּה וּלְהַמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ, שֶׁהָרִי לְכַהֵן אֲסוּר לְהִטְמֵא לְמֵתִים. אוֹ שֶׁהָיָה זָקֵן וְהִיָּתָה הַמִּצְוִיָּה בְּמָקוֹם הַטִּינוּפָת, יְכוֹל הוּא לְהִתְעַלֵּם מִמְנָה וּלְהַמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ, שֶׁכֵּן אֵינּוּ הַמִּצְוִיָּה לְפִי כְּבוֹדוֹ.

וְהִנֵּה, יְדוּעַ שֶׁהַקְּב"ה שֶׁנִּגְלָה בְּהַר סִינַי "כְּזִקֵן מְלֵא רַחֲמִים" (מְכִילֵתָא "בְּשִׁלְחַן"). אִם כֵּן, אֵינּוּ זֶה לְפִי כְּבוֹדוֹ יִתְבַּרְךְ לְהַשִּׁיב אֶת "הָאֲבִידָה" (=הַמִּצְוֹת) שֶׁנִּפְּלוּ וְאֲבָדוּ לְאָדָם בְּמָקוֹם "הַטִּינוּפָת" (=הַסְטְרָא אַחְרָא).

אוּלָּם, מְבוֹאָר בְּרַמְב"ם, שְׁלַפְנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין, צָרִיךְ גַּם זָקֵן שְׂאִין הַדְּבָר לְפִי כְּבוֹדוֹ לְהַשִּׁיב אֶת הָאֲבִידָה, וּכְפִי שְׁמוּבָא שָׁם (הַלְכוֹת גְּזִילָה יא, יז): "הַהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר, וְעוֹשֶׂה לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין, מַחְזִיר אֶת הָאֲבִידָה בְּכָל מָקוֹם, אַף-עַל-פִּי שְׂאֵינָה לְפִי כְּבוֹדוֹ". וּמְקוֹר דְּבָרָיו שֶׁל הַרְמַב"ם מִהַכְּתוּב בְּתוֹרָה (דְּבָרִים ו, יח): "וְעֲשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה'".

וְהִנֵּה, מֵאַחַר וְהַקְּב"ה מִתְנַהֵג לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין, הוּא מוֹצִיא אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁנִּפְּלוּ בְּתוֹךְ הַקְּלִיפּוֹת, וּמַשִּׁיב אוֹתָם **לְרָשָׁע**, כְּדִי לְקַיֵּם מִצְוֹת הַשְּׁבֹט אֲבִידָה, לְמַרְוֹת שְׂאִין הַדְּבָר לְפִי כְּבוֹדוֹ.

וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּתַהֲלִים: "טוֹב וַיָּשֶׁר ה' עַל כֵּן יוֹרָה חֲטָאִים בְּדֶרֶךְ". דְּהִינּוּ, הַקְּב"ה "טוֹב וַיָּשֶׁר" (מְקַיֵּם) "עֲשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב", וּמִתְנַהֵג לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין, כְּדִי שֶׁ"יּוֹרָה חֲטָאִים בְּדֶרֶךְ" – כְּדִי לְהוֹצִיא אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁל הַ"חֲטָאִים" **הַרְשָׁעִים**, שֶׁנִּפְּלוּ וְאֲבָדוּ "בְּדֶרֶךְ" (=בְּתוֹךְ הַקְּלִיפּוֹת), לְהַחְזִירֵם לְקְדוּשָׁה, וּלְקַיֵּם בְּכָךְ אֶת מִצְוֹת הַשְּׁבֹט אֲבִידָה, לְמַרְוֹת שְׂאִין הַדְּבָר לְפִי כְּבוֹדוֹ.

אוּלָּם צָרִיךְ לְדַעַת, שֶׁכָּל זֹאת הוּא רַק בְּתַנְאֵי שֶׁהָאָדָם מִתְנַהֵג בְּמִידַת הַחֹסֵד עִם זולָתוֹ, שֶׁהָרִי יְדוּעַ מֵאֲמַר חו"ל

(מגילה יב): "במידה שאדם מודד - בה מודדים לו" (=האדם מקבל את גמולו כפי שהוא מתנהג עם הסובבים אותו). וכפי שכתוב בתהילים (קכא, ה): "ה' צלך על יד ימינך". דהינו, הקב"ה נוהג עמנו במידה כנגד מידה, ולכן, כפי שהצל שלך "עוקב" אחר פעולותיך ותנועות גופך. כך גם הקב"ה הוא "צלך", ומתנהג אתך, כפי שאתה נוהג עם חבריך.

וזהו שאומרת הגמרא (שבת קנא): "תניא רבי גמליאל ב(שם) רבי אומר (דברים יג, יח): 'ונתן לך רחמים ורחמך..'. - כל המרחם על הבריות - מרחמין עליו מן השמים, וכל (מי) שאינו מרחם על הבריות - אין מרחמין עליו מן השמים".

נמצא לפי זה, שהן אמת שהקב"ה מתנהג עמנו לפני משורת הדין, להוציא "יקר מזולל" (=להוציא את התורה והמצוות) שנפלו ואבדו בתוך מעמקי הקליפות, למרות שמצד הדין אינה לפי כבודו לרדת למקום ה"טינופת". אך כל זאת הוא רק בתנאי שגם אנו מתנהגים עם חברינו בחסד ולפנים משורת הדין. אבל אם אין אנו מתנהגים לפני משורת הדין, אלא נוהגים אנו על-פי הדין והצדק, כי אז גם הוא יתברך מתנהג עמנו על-פי הדין והמשפט ואין הוא מחזיר את האבידה/תורה ומצוות שנפלו בתוך ה"טינופת", שהרי אינה לפי כבודו. יהי רצון, שה' יתברך יזכנו להתנהג תמיד בחסד וברחמים עם כל הסובבים אותנו, ועל-ידי כך ישפיע לנו מידה כנגד מידה חסד ורחמים רבים להושיענו מכל צרה וצוקה. אמן כן יהי רצון.
"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יי תטהרו"

בזהר הקדוש מובא שתשובה בבכיה היא סגולה לרחמי שמים רבים. ענין זה רמוז בפתוב על בתיה בת פרעה (כאשר ראתה את משה רבנו על היאור): "ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו". ומבאר הזהר (וזהר חלק ב, דף יב, מתורגם ומבואר): "אמר ר' יהודה: כל הדברים שבועולם תלויים בתשובה ובתפילה של האדם המתפלל לפני הקב"ה. וכל שכן, מי שמוריד דמעות בתפילתו, אין לך שער שאלו הדמעות לא תבואנה (=תכנסנה) בו. ועל-כך רמז הכתוב: 'ותפתח' זו השכינה הקדושה העומדת על ישראל כאם על הבנים, והיא פותחת תמיד בכותם של ישראל. כיון שפתחה 'ותראהו' - דהינו, ילד שעשועים שהם ישראל שמתחטאים ומתחננים תמיד לפני מלכם, הקב"ה, וחוזרים בתשובה ובוכים, כמו שכתוב 'והנה נער בכה'. וכיון שהם בוכים כבן הבוכה לפני אביו 'ותחמל עליו', הנה על-ידי כך נמתקים כל הגזירות הרעות שבועולם, והקב"ה מתעורר עליהם ברחמים", אמן.

והוסיף הרה"ק רבי חיים פלאגי זיע"א ואמר, שענין זה של בכיה ודמעות, הוא סגולה נפלאה לכפרת עונות ביום הפיורים, כפי שכתוב בגמרא (ברכות לב): "אמר רבי אלעזר... ואף-על-פי ששערי תפלה ננעלו, שערי דמעה לא ננעלו, שנאמר (תהילים לט): 'שמעה תפילתי ה' ושוועתי האזינה, אל דמעותי אל תחרש'".

ועל-כך רמז לנו הקב"ה בפתוב, "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יי תטהרו". הנה, ראשי התיבות של "כי ביום הזה יכפר" הם "בכיה". ואילו ראשי התיבות של "מכל חטאתיכם לפני יי תטהרו" הם "חמלתי". וזאת, כדי לרמוז לנו שכל המתעורר ביום הפיורים בדמעות ובבכיה אמיתית על חטאיו, הקב"ה חומל עליו.

"כל האוכל ושותה בתשיעי... כאילו התענה תשיעי ועשירי"

אחד מתושבי בני ברק, שהיה מבאי ביתו של הגאון רבי אברהם ישעיה קרליץ, ה"חזון איש", נפל למשכב סמוך ליום הפיורים, והרופאים אסרו עליו לצום ביום הקדוש, משום פיקוח-נפש. כשבקר אצלו ה"חזון איש" בערב יום הפיורים, קבל(=התלונן) החולה באזני הגאון על גזירת הרופאים, הקשה מנשוא, וקרא בקול נרגש: מזמן שעמדתי על דעתי, לא החסרתי שום צום, אפילו לא צומות מדרבנן!

הרגיע ה"חזון איש" את החולה, ואמר לו: מדוע הנך טוען שלא תצום מחר? לדידי, אתה עומד לצום ביום הפיורים הנה צום כפול. שהרי, ידוע לך מאמר חז"ל, ש"כל האוכל ושותה בתשיעי (לחדש תשרי), מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי". ואם אתה מחויב על-פי דין לאכול גם בעשירי, אינך אלא ממלא בכך את רצון הבורא, ואכילה זו אף היא תחשב לך כשני צומות.

עיני החולה נתמלאו דמעות שמחה, בשומעו את דברי הגאון הנערץ, וכשקם ה"חזון איש" כדי לשוב לביתו, הרכין עצמו פעם נוספת לעבר החולה, ואמר: כל הימים עלינו לזכור, שאין אנו אלא חילים, הממלאים את הפקודות שהוטלו עלינו. אם אומרים לנו לצום - אנו צמים. ואם פוקדים עלינו לאכול - אנו אוכלים...
שבת שלום וגמר חתימה טובה לכל בית ישראל!

פְּרֵשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים

כְּנִיסַת הַשְּׁבֵת: 18:18

עֲרַשׁ"ק ט' תשרי תשע"ד (13.9.2013)

יְצִיאַת הַשְּׁבֵת: 19:25

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֵׁיכַבְשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעֲסֶךָ... " (על פי "אֹרֶה שֶׁל תּוֹרָה" להרה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

עַל הַגִּילוי הַגָּדוֹל וְהַנִּפְלָא שֶׁזָּכָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, כַּאֲשֶׁר הוּא נִכְנָס לְקֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים, מוּבָא בַּגְּמָרָא: "אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן אֱלִישֶׁעַ: פַּעַם אַחַת נִכְנַסְתִּי לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לְפָנַי וּלְפָנֶיךָ, וְרָאִיתִי אֶכְתָּרִיאֵל, יְהִי ה' צְבָאוֹת, יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנֹשֵׂא, וְאָמַר לִי (הַקַּב"ה): יִשְׁמַעְאֵל בְּנֵי, בְּרַכְנֵי. אָמַרְתִּי לוֹ: (רִיבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם), 'יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֵׁיכַבְשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעֲסֶךָ, וַיְגַלּוּ רַחֲמֶיךָ עַל מַדּוּתֶיךָ, וְתַתְּנֶה עִם בְּנֵיךָ בְּמִדַּת הַרַחֲמִים, וְתַכְנֵס לָהֶם לְפָנִים מִשׁוֹרֵת הַדִּין'. וְנִעְנַע לִי (הַקַּב"ה) בְּרֵאשׁוֹ.".

וְהִנֵּה, עַל גִּילוי זֶה שֶׁל רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן אֱלִישֶׁעַ, שֶׁהִיָּה כֹהֵן גָּדוֹל, נֶאֱמָרוּ כָּבֵר כְּמָה וְכְמָה פִּירוּשִׁים, וּבְרוּר הוּא שְׂמַאֲמָר זֶה הוּא עֲמוּק, נִסְתָּר וְנִשְׁגָּב מֵהַבְּנֵי. אוּלַם יְכוּלִים אָנוּ לְלַמּוֹד מִמֶּאֱמָר זֶה, שֶׁהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, שֶׁנִּכְנָס בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים לְקֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים הִיָּה זֹכֵה לְהַתְּגַלּוֹת אֱלֹקוֹת שָׁם (אִם הִיָּה רְאוּי). כִּפִּי שֶׁגַם מְצִינוּ אֶצֶל שְׂמַעוֹן הַצַּדִּיק, שֶׁשָּׁמַשׁ אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּכַהוֹנָה גְדוּלָּה, וְהַעִיד עַל עֲצָמוֹ (יְרוּשְׁלַיִם יוֹמָא כו'): "כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה שֶׁהֵייתִי נִכְנָס לְבֵית קֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים, הִיָּה זְקֵן אַחַד לְבוּשׁ לְבָנִים וְעֲטוּף לְבָנִים, נִכְנָס עִמִּי לְבֵית קֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים וְיוֹצֵא עִמִּי".

וְצָרִיכִים אָנוּ לְהַבִּין עֲנִיָּן זֶה. שֶׁכֵּן, מִדּוּעַ זָכָה רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל כֹּהֵן גָּדוֹל לְרֵאוֹת מַחְזָה מִדְּהִים כְּזֶה שֶׁל הַקַּב"ה, הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא הַכְּבוֹד בֵּית קֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים, כְּשֶׁנִּכְנָס לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לְפָנַי וּלְפָנֶיךָ? וְגַם צָרִיךְ לְהַבִּין, מַהִי כּוֹנֵת הַקַּב"ה שֶׁבִּקְשׁ, "יִשְׁמַעְאֵל בְּנֵי, בְּרַכְנֵי".

תַּחֲלִילָה נִקְדִּים לְהַבִּיא מָה שִׁדּוּעַ, שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעְלָה מְכוּן כְּנָגַד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מְטָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בַּפְּרָשָׁת "וְיֹצֵא" (בְּרֵאשִׁית כה, טו'): וַיִּרְא (יַעֲקֹב) וַיֹּאמֶר מַה נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם". וּפְרַשׁ רַש"י: "וּמִדְּרָשׁוֹ: שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעְלָה (=בְּשָׁמַיִם) מְכוּן כְּנָגַד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מְטָה".

וְכֵן, עַל הַפְּתוּב בַּפְּרָשָׁת "מִשְׁפָּטִים" (שְׁמוֹת כג, כ'): "הִנֵּה אֲנִכִּי שֹׁלַח מִלְּאֶף לְפָנֶיךָ לְשַׁמְרֶךָ בְּדַרְךָ וּלְהַבִּיאֲךָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִכְנַתִּי", פְּרַשׁ רַש"י זצ"ל בְּלִשׁוֹן קוֹדְשׁוֹ: "אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִכְנַתִּי... - וְהוּ אַחַד מִן הַמִּקְרָאוֹת שְׂאוּמָרִים, שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעְלָה (=בְּשָׁמַיִם) מְכוּן כְּנָגַד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מְטָה". וּמְצִינוּ חִידוּשׁ גָּדוֹל בְּדַבָּר זֶה בְּכְמָה מְקוּמוֹת, שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעְלָה הוּא בְּעֵצֶם כִּסֵּא הַכְּבוֹד שֶׁל הַקַּב"ה, שֶׁעָלִיו הוּא יוֹשֵׁב. הֵא כִּיצַד?

הִנֵּה, בַּפְּסוּק (שְׁמוֹת טו, יז'): "מְכוּן לְשִׁבְתְּךָ פַּעֲלָתָהּ ה'...". מִפְּרַשׁ רַש"י: "מְכוּן לְשִׁבְתְּךָ - מִקְדָּשׁ שֶׁל מְטָה מְכוּן כְּנָגַד כִּסֵּא (הַכְּבוֹד) שֶׁל מַעְלָה...". וּפְרַשׁ "הַמְזוּרְחִי": "לְשִׁבְתְּךָ... אֵין עֵיקַר יְשִׁיבְתוֹ שֶׁל מְקוֹם, אֶלָּא בְּכִסֵּא הַכְּבוֹד שֶׁל מַעְלָה, כְּדֹכְתִּיב 'כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאֵי וְהָאָרֶץ הַדָּם רַגְלֵי". וְכֵן דְּרָשׁוּ בַּגְּמָרָא (פְּסָחִים ה) עַל הַפְּתוּב (יְרֵמְיָהוּ יז, יב'): 'כִּסֵּא כְבוֹד מְרוֹם מְרֵאשׁוֹן מְקוֹם מִקְדָּשְׁנוֹ, שְׂמִקְרָא זֶה 'כִּסֵּא כְבוֹד' - עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מְדַבֵּר. הָרִי לָנוּ דְּבָרִים בְּרוּרִים, שְׁכִסֵּא הַכְּבוֹד בְּמְרוֹם הוּא מְקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעְלָה".

וּבְעֲנִיָּן זֶה מְצִינוּ בְּמִדְּרַשׁ תַּנְחוּמָא שֶׁהַקַּב"ה מְנִיחַ אֶת כִּסֵּא כְבוֹדוֹ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעְלָה, וְיוֹרֵד לְשַׁפּוֹן בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מְטָה, כְּמִבּוּאָר בְּמִדְּרַשׁ (תַּנְחוּמָא נְשֵׂא י"א): "אָמַר הַקַּב"ה לְמִשָּׁה: מִשָּׁה, הָרִי מִקְדָּשִׁי בְּנוִי לְמַעְלָה, שְׂנַאֲמָר (יְרֵמְיָהוּ יז): 'כִּסֵּא כְבוֹד מְרוֹם מְרֵאשׁוֹן... (וְכֵן) נֶאֱמָר (תְּהִלִּים קג') 'ה' בְּשָׁמַיִם הִכִּין כִּסְאוֹ'. וְכֵן אָמַר הַנְּבִיא יִשְׁעִיָּה (ו'): 'וְאָרְאָה אֶת אֲדֹנָי יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנֹשֵׂא וְשׁוּלְיוֹ מְלָאִים אֶת הַהִיכָל'. (וּלְמִרּוֹת זֹאת אָמַר לָהֶם הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל). וּבְשִׁבִיל חֲבַתְכֶם, אָנִי מְנִיחַ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָעֲלִיּוֹן... וְאָרֵד וְאֶשְׁכּוֹן בֵּינֵיכֶם, שְׂנַאֲמָר (שְׁמוֹת כב'): 'וְשִׁכַּנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְכָתִיב (שָׁם כה) 'וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכַּנְתִּי בְּתוֹכְכֶם".

כִּיּוֹן שְׂבָאנוּ לְיַדִּי כֹּה, יֵאִיר לָנוּ לְהַבִּין מִדּוּעַ נִכְנָס הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים לְקֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים, שֶׁהָרִי שְׂנִינוּ בַּגְּמָרָא (יּוֹמָא פו'): "גְּדוּלָּה תְּשׁוּבָה, (כִּיּוֹן) שְׂמַגַּעַת עַד כִּסֵּא הַכְּבוֹד". וּמֵאַחַר וַיּוֹם הַכִּיפּוּרִים הוּא יוֹם שֶׁל תְּשׁוּבָה וְכַפָּרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל, לְכֵן הִיָּה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת אֶת תְּשׁוּבָתָם שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל עַד לְכִסֵּא הַכְּבוֹד.

ולכן צוה הקב"ה על הכהן הגדול שיכנס ביום הכיפורים לקדש הקודשים כדי להקטיר שם קטורת בין שני בדי הארון, כדי להעלות את תשובתם של ישראל עד כסא הכבוד של הקב"ה. והנה, מאחר ולמדנו שהקב"ה מניח את בית המקדש של מעלה ויורד למטה כלשון המדרש: "ובשביל חבתכם אני מניח בית המקדש העליון... וארד ואשכון ביניכם". על-כן הכהן הגדול בעומדו לפני ארון ה' היה יכול להעלות את תשובת ישראל עד כסא הכבוד של הקב"ה, שהרי כאמור הוא יתברך ירד עם כסא כבודו לבית המקדש של מטה.

ועתה יאיר לנו מעט מזעיר להבין את דבריו הקדושים של רבי ישמעאל כהן גדול: "פעם אחת נכנסתי להקטיר קטרת לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל, יה' ה' צבאות, יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי, ישמעאל בני, ברכני". שכן, כאשר נכנס הכהן הגדול לקדש הקודשים להקטיר קטורת בין שני בדי הארון, כדי להעלות את תשובת כל ישראל אל כסא הכבוד, הנה מאחר והיה רבי ישמעאל נד קדוש וטהור, זכה בפועל לראות את הקב"ה, שירד עם כסא הכבוד למטה, כפי שכתוב: "ראיתי אכתריאל, יה' ה' צבאות, יושב על כסא רם ונשא".

ומה שאמר לו הקב"ה, לרבי ישמעאל: "ישמעאל בני, ברכני". דהינו, מאחר ורבי ישמעאל העלה את תשובתם של ישראל לפני ה' יתברך, בקש הקב"ה כפיכול ברכה מרבי ישמעאל, המתאימה למחילת עונות, ועל-כך ברח רבי ישמעאל את הקב"ה: "יהי רצון מלפניך, שיכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים". ועל-כך נענע לי (הקב"ה) בראשו". ופרש רש"י: "כמודה בברכתך ועונה אמן".

"על דעת המקום ועל דעת תקלה אנו מתירים להתפלל עם העברניים"

פעם אחת בערב יום הכיפורים, תפסה את רבי לבי שרה'ס סערה גדולה, ולאחריה גשמים שוטפים, שקלקלו את כל הדרך, ובקושי גדול עלה לו לבוא אחר חצות היום לכפר אחד, והחליט להישאר בכפר זה ליום הכיפורים. כשנודע לו, כי בכפר מתאסף מנין של יהודים - שמונה מהכפר ושנים מהיער הסמוך, הבאים תמיד אל המנין - נתמלא שמחה והתחיל להכין את עצמו ליום הקדוש. הלך לטבול בנהר, אכל את הסעודה המפסקת, מהר לבוא ראשון לבית התפילה הארעי(=הזמני) של יהודי הכפר, לבש את הקיטל, התעטף בטליתו, והתחיל לומר מתוך פנה עצומה את התפילות והתחנונים שהיה נוהג תמיד לאומרם לפני "כל נדרי" - ואין מנין. יחד עם רבי לבי ישנם רק תשעה יהודים, ואחד חסר. מחכים לשני היהודים הגרים ביער והם לא באו. ונודע הדבר, כי שניהם נאסרו בעקבות עלילה, שהעלילו עליהם שכניהם הנוצרים, ואינם יכולים לבוא אל התפילה. "אולי יכולים למצוא עוד יהודי אחד בקרבת הכפר הזה?" שאל רבי לבי שרה'ס. "אין כאן שום יהודי מלבדנו" - ענו כלם מתוך צער ואנחת כאב. "אפשר נמצא בכפר איזה יהודי מומר?" שאל שוב רבי לבי. "מומרי" התפלאו כלם, ונעצו עיניהם ברבי לבי מתוך תמיהה. "ידלתי התשובה אינן נגעלות גם בפני יהודי מומר", החזיר להם רבי לבי. "ואם יש כאן בכפר יהודי אחד שהמיר את דתו, הריני מוכן ומזומן ללכת אליו, ולבקשו, וגם לנסות להשפיע עליו כי יבוא להשלים את המנין". "יש כאן יהודי מומר", ענה אחד בלחישתו, "והוא הפריץ שלנו, אדון הכפר". "אבל" - הוסיפו אחרים מתוך רעדה - "מומר זה כבר שקוע בחטאיו עד צואר, וכבר עשרות שנים שאין לו שום קשר ליהדות". "איזה ארמונו?" שאל רבי לבי במהירות. יהודי הכפר הראו לו את ארמון הפריץ, והוא מהר לעבר האחוזה המפוארת של הפריץ המומר כשהוא לבוש ב'קיסטל' ובמצנפת.

הוא דפק על דלת חדרו של הפריץ, ובגלי לחכות לתשובה פתח את הדלת, ונפגש פנים בפנים עם אדון הכפר, היהודי המומר. שעה קלה עמדו זה לעומת זה שני אנשים שתהום עמוקה מפרידה ביניהם. אולם, פניו הנדיבות והמאירות של רבי לבי, ולבושו הלבן, רככו את לבו של הפריץ. מיד פנה רבי לבי אל הפריץ, ובמבט חודר אמר לו: "דע לך, שאין דבר העומד בפני התשובה! פתח ליל יום כיפור, וחסר לנו יהודי למנין, ורק אתה יכול להשלים את החסר.

בוא אתי יחד לבית תפילתם, ותהיה העשירי למנין, והכתוב אומר: "העשירי יהיה קדש לה' (ויקרא כו', לב)."

ובינתים, בבית הכנסת הקטן, המתינו היהודים בחשך. שכן, הם לא ידעו כיצד יגיב הפריץ ואיזו מכה ינחית עליהם. אולם, להפתעתם הדלת נפתחה, ורבי לבי נכנס, ואחריו השתרך הפריץ, כשפניו כבושים בקרקע, ובריסו עיניו נתלו דמעות. רבי לבי רמז לאחד מן היהודים, והלה מסר לפריץ טלית מצויצת כדי שיתעטף בה, ושלשל אותה על ראשו ועל פניו. גם מחזור מסרו לו, והוא לקח אותה בידים רועדות. לאחר מכן נגש רבי לבי אל ארון הקדש, הוציא מתוכו שני ספרי תורה: את הראשון מסר לאחד מזקני היהודים שבכפר, ואת השני לידי הפריץ. רבי לבי עמד בין שניהם, והתחיל בניגון המסורתי: "על דעת המקום ועל דעת תקלה אנו מתירים להתפלל עם העברניים". אגחה גדולה ועמוקה התפרצה בסערת אונים ממעמקי לב הפריץ, שזעזעה את לבות כל המתפללים, וכלם געו בבכי. במשך כל הזמן של תפילת ערבית, וגם למחרתו, מאשמורת הבקר ועד לאחר תפילת נעילה, עמד הפריץ על רגליו, כלו רצוף גוף ונפש, כפוף תחת על סבל חטאיו, והתפלל כל התפילות והפיוטים מתוך פונה מיוחדת. כפעם בפעם היה מוציא אנחות מקרב לבו, שהיו שוברות את כל הגוף, וקול בכיו הרריד את הלבבות. במיוחד גדל בכיו באמירת הוידוי, בכל על חטא' היה גועה בבכי, עד שהגיע למדרגת כלות הנפש. בסוף תפילת נעילה, כשהגיע הקהל לשמע ישראל, הכניס הפריץ את ראשו לתוך ארון הקדש, בידיו הרועדות חבק את ספרי התורה, ובקול גדול, שהחריד וזעזע את כל המתפללים, קרא: "שמע ישראל ה' יאלקינו ה' אחד". ופתאום הוציא את ראשו מתוך ארון הקדש, הזדקף מלוא קומתו, והתחיל לקרוא בכל כוחו: "ה' הוא האלקים". ובכל פעם היה קולו הולך ומתחזק, הולך ומתחזק, ופניו האירו בזהר פלאי מיוחד, זהר של מעלה מעלה. וכשקרא "ה' הוא האלקים" בפעם השביעית, יצאה נפשו במלה 'אלקים'. לתפילת ערבית שוב לא היה מנין, אבל רבי לבי שרה'ס קם על רגליו, ואמר: אשך'ו, שיצאה נשמתו ב'אלקים'. עכשיו הוא מאותם הצדיקים, שגם במיתתם קרויים "חיים", ומותר לצרפו למנין. ורבי לבי עבר בעצמו לפני התיבה והתחיל להתפלל תפילת ערבית: "והוא רחום יכפר עון". עוד באותו לילה, הביאו את הפריץ לקבר ישראל בעירה הסמוכה. רבי לבי בעצמו התעסק בטקרתו ובקבורתו. ומאז היה רבי לבי שרה'ס נוהג לומר קדיש לעילוי נשמתו.

שבת שלום וגמר חתימה טובה לכל בית ישראל!

פְּרֵשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים

כְּנִיסַת הַשְּׁבֵת: 18:18

עֲרַשׁ"ק ט' תשרי תשע"ד (13.9.2013)

יְצִיאַת הַשְּׁבֵת: 19:25

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהַר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תְּטַהֲרוּ" (ויקרא טו', ל')

על הפתוב כאן, מבאר ה"כלי יקר", שאין יום הכיפורים מכפר, כי אם לשבים בתשובה לפניו יתברך. לפיכך חייב כל אדם "להתרחץ" ולטהר עצמו מכף רגל ועד ראש מכל **טומאת עון**. לכן נאמר "לפני ה' תטהרו". דהיינו, לפני קודם שאתם באים אל ה', "תטהרו" – טהרו עצמכם בתשובה, והתנקו מכל **העונות**. ועל-כך רמז הפתוב (ויקרא יט', לב): "מפני שיבה תקום". אל תקרא "שיבה", אלא "שיבה". דהיינו, קודם השיבה אל ה' – "תקום" – צריך האדם לקום מתרדמתו, ולהתנער מכל **עונותיו**, כדי שהוא יתברך יגן ויכפר עליו.

"ומה היא התשובה?... שיעזב החוטא חטאו, ויסירו ממחשבתו, ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד, שנאמר: יעזוב רשע דרכו... וכן יתנחם על שעבר (=על העבר)... וצריך להתודות בשפתיו..." (רמב"ם, יד החוקה – הלכות תשובה פרק ב').

בענין זה מסופר על השרף הקדוש מקוצק ויע"א, שנכנס לבית המדרש באחד מלילי יום הכיפורים, כאשר כל פלו אש ולהבה. המוני החסידים שהיו בבית המדרש, בראותם את השרף הקדוש "בוער" פלו, נתמלאו אימה למראהו הנורא. מיד הפנה השרף את ראשו לעומתם, ואמר להם: הנה כתוב: "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו". אולם, כידוע לכם, צריך לפסק את הפסוק אחרת: "כי ביום הזה יכפר" – כאן צריך לשים נקודה. שכן, קודם "עליכם לטהר אתכם (=עצמכם) מכל חטאתיכם"...

"וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה, כי יום פורים הוא לכפר עליכם..." (ויקרא כג', כח')

הביטוי "בעצם היום הזה" חוזר ונשנה בפרשת "אמר" בשלשה פסוקים רצופים, העוסקים בדיני יום הכיפורים. ואם כך, נשאלת השאלה: מה באה התורה להדגיש בביטוי זה, המובא שלש פעמים בפרשת יום הכיפורים? משיב על-כך הפרשן הספרדי, רבנו בחיי בן אשר, בפרושו לתורה: יום הכיפורים נקבע על-ידי הבורא יתברך, לסליחה ולכפרה על כל **חטא ועון** שעשה האדם כלפי הבורא, כמו שכתוב: "כי ביום הזה יכפר עליכם, לטהר אתכם מכל חטאתיכם".

אלא שבזמן שבית המקדש היה קיים, נעשתה כפרה זו על-ידי עבודת הקדש של הכהן הגדול (על-ידי הקרבת הקרבנות ביום הכיפורים, ותפילת ועבודת הכהן הגדול בתוך קדש הקדשים).

וכיצד יתכפרו **עונותיהם** של ישראל בזמן הזה, כשאין בית מקדש, ואין הקרבת קרבנות ביום הקדוש? לכן בא הפתוב ומציין לנו שלש פעמים "בעצם היום הזה", כדי ללמדנו שיום הכיפורים עצמו – בלי מקדש וקרבנות – מכפר על **עונות** בני ישראל, כלשון הרמב"ם: בזמן הזה, שאין בית המקדש קיים, ואין לנו מזבח כפרה, אין... (לנו) אלא תשובה, (פי) התשובה מכפרת על כל **העונות**... ועצומו של יום הכיפורים מכפר לשבים (=לחוזרים בתשובה), שנאמר: "כי ביום הזה יכפר עליכם..."

"ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה" ("וגנתה תוקף")

על התפילה שאנו אומרים: "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה", שואל המקובל האלקי רבי יצחק לוריא, הלא הוא האריז"ל, מדוע אנו אומרים "מעבירין את רוע הגזירה", ולא אומרים "מבטלין את רוע הגזירה"? והרי עדיף שתבטל **הגזירה** לגמרי?

אלא, מתרץ האר"י הקדוש, ואומר: הנה, כתוב במשנה (ברכות ה'), שרבי חנינא בן דוסא כשהיה מתפלל על חולה היה אומר: "זה חי וזה מת!". שאלו אותו, מנין הוא יודע. הוא ענה שאם תפילתו היתה שגורה בפיו (דהיינו היה לו קל להתפלל), אז הוא יודע שהוא מקובל (דהיינו שהחולה יחיה). אבל אם חס ושלום לא – אז הוא יודע שנגזרה גזירה מלפני ה', ואותו אדם עתיד למות...

לכאורה אומר האריז"ל, לשם מה הוסיף ר' חנינא את המלים "וזה מת"? הרי או שהוא חי או שהוא מת... זה לא

יכול להיות זה חי וזה מת.. אם כן, למי הכוונה "וזה מת"?

אלא, שוב מתרץ האר"י הקדוש וצוק"ל, ואומר, שגזירה של הקב"ה אין לבטל, שהרי נאמר: (ישעיה מ' ח'): "ודבר אלהינו יקום לעולם".

אולם, מיתוק הדין נעשה על-ידי העברת הגזירה מאדם צדיק לאדם רשע... לכן אמר ר' חנינא בן דוסא: "זה חי" – זה הצדיק, "וזה מת" – זה הרשע שיענש תחתיו. כמו שכתוב (משלי יא' ח'): "צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו".

וצריכים אנו לדעת פאשר אנו חוזרים בתשובה, מתפללים, ונותנים צדקה, אנחנו פשוט מעבירים את רוע הגזירה מעלינו... ולא מבטלים אותה...

יהי רצון שה' יתברך יעביר מעלינו כל גזירות קשות ורעות, ויתן אותן על שונאינו ועל כל מבקשי רעתנו, אמן.

"וטפכם אשר אמרתם לבו יהיה, והביאתי אתם" (הסיפור הוא לכבוד המגיד מקוונ'ניץ זיע"א, הלא הוא האדמו"ר ר' ישראל הופשטיין, שנפטר ב-יד' תשרי התקע"ה)

עשר שנים חלפו עברו מאז נשאו יעקב-ברוך וזוגתו זה לזו, ועדיין לא נפקדו בפרי בטן. יעקב-ברוך, שהיה אדם שבור, הצליח להסוות את עצבון לבו, ולמראית-עין הקרין שמחת חיים. לעומתו, רעייתו ברה כתוכה – מרה היתה בלבה, ועצבות קבועה נשקפה מעיניה. יום אחד לחשה ידידה קרובה על אוזנה: "תמהה אני עליך, שיושבת את בחיבוק ידים, ואינך עושה דבר (כדי) להיושע". תלתה בה המסכנה זוג עינים משתאות. "וכי מה עוד יכולה אני לעשות שלא עשיתי? רופאים פקדתי, סגולות קימתי, ואת ספר התהילים שלי כבר מזמן הרטבתי בדמעות!..." "סעי אל המגיד הקדוש מקוונ'ניץ" – יעצה לה התברה – "רבים מאד כבר נושעו מברכותיו!". כששב אותו יום יעקב-ברוך לביתו, הופתע למראה פניה הקורנות של אשתו. "לשמחה זו מה עושה?", שאל אותה בזהירות. "בקרוב, אם ירצה ה', נושעו!" – ענתה לו בלהט. "אסע אל המגיד הקדוש מקוונ'ניץ, ולא אעזוב את ביתו עד אשר אשמע מפיו ברכה מפורשת לזרעא חיא וקימא". "לו יהי", אמר לה יעקב-ברוך בקורטוב של ספקנות.

שבועות הטלטלה האשה בדרכים עד שהגיעה ליעדה. בבואה לקוונ'ניץ לא התעכבה כלל למנוחה מעמל הדרך, אלא מיד פנתה לבית מדרשו של המגיד, נגשה אל הגבאי ושטחה לפניו את צרתה, ובקשה להיכנס מיד אל הצדיק. הקשיב לה הגבאי באורך-רוח ובהערכה עמוקה, על נחישותה ומאמציה לעשות את כל הדרך הארוכה מעירת מגוריה ועד קוונ'ניץ. "שמעי נא לעצתי" – אמר לה – "מחר, ערב שבת קדש, קורא הצדיק שנים מקרא ואחד תרגום לאחר חצות היום. זו עת רצון בדוקה, וכדאי לך להמתין לשעה זו. או אז תכנסי לחדר הצדיק, תמתיני שם בדממה, וכשיסים את קריאתו, תפני אליו בענייך, ונראה איך יפול דבר". שמעה האשה, פנתה לאכסניה בעיר, והחלה מכינה את עצמה לקראת הפנייה אל הקדש. בלב רותח קראה פרקי תהילים, ושפכה דמעות כמים. כל הלילה התקשתה לעצום את עיניה מעוצמת המתח הנפשי שאפף אותה. בבקר השכם, קמה ממיטתה, התפללה שחרית, וחזרה אל ספר התהילים. לקראת חצות היום פנתה אל בית המגיד מקוונ'ניץ. ומנהגו של המגיד היה לקרוא את הפרשה מתוך ספר תורה פשוט. הגבאי היה נוטל את ספר התורה מן הארון, ומכניסו לחדר המגיד. כאשר הוכנס ספר התורה, החל המגיד בקריאת פרשת "דברים" בהתלהבות רבה ובדבקות עצומה. לפתע נפתחה הדלת, והאשה נכנסה פנימה בליות הגבאי. היא נעמדה בפתח החדר, מאחורי המגיד. המגיד לא ראה ולא שמע פיצד נכנסה האישה פנימה. כל פלו אחוז היה בפסוקים ובפנות הקריאה. אולם, כשסים לקרוא התישב על כסאו, וקרא: "הביאו לפני את האשה". התיצבה זוגתו של יעקב-ברוך לפני הצדיק. "שמך הוא לאה בת זיסל...?" – שאל-אמר המגיד. "כן" – ענתה האשה בהשתוממות. שכן, מעולם לא הציגה את שמה, לא לפני הצדיק, לא לפני הגבאי, ולא לפני איש אחר בקוונ'ניץ. "באת לכאן משום שאת מבקשת את ישועת ה' להיפקד בילדים", הוסיף ואמר המגיד. "כן" – ענתה האשה בהתרגשות גוברת והולכת – "זוהי תפילתי ובקשתי".

שתיקה השתררה בחדר. פעבור רגע נשמע קולו של המגיד: "אם כן, דבר פקודתך וישועתך כבר נתפרש בפרשת השבוע. הנה זה עתה קראתי את הפסוק 'וטפכם אשר אמרתם לבו יהיה'. דחינו, 'וטפכם (=הילדים) אשר אמרתם', והתחננתם לפני בורא עולם – אכן, 'לבו' – ראשי תיבות לאה בת זיסל – 'יהיה' – כן יהיה!". "לכי לביתך" – אמר לה המגיד – "וה' יתברך ימלא את בקשתך, כנרמז בתורתו הקדושה". נתמלאו עיניה של האשה דמעות של אושר. היא פסעה כמרחפת לאחוריה, ויצאה מלפני הצדיק, מתוך אמונה ברוחה ואיתנה, כי קרובה ישועתה לבוא. ובאמת, כך היה, שבאותה שנה נפקדה אותה אשה, והתקיים בה הפתוב, "וטפכם" – אותם הילדים שכל-כף צפתה להם, "לבו יהיה" – אכן "לבו", ל-לאה בת זיסל היה.

שבת שלום וגמר חתימה טובה לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים

כְּנִיסַת הַשְּׁבֵת: 18:18

ערש"ק ט' תשרי תשע"ד (13.9.2013)

יציאת השבת: 19:25

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

בְּנֵי צִיּוֹן

"גְּדוּלָה תְּשׁוּבָה, שְׂמִגְעַת עַד כֶּסֶף הַכְּבוֹד" (יומא פו') (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינגס פרידמן)

מְאָמַר זֶה שֶׁל חו"ל – "גְּדוּלָה תְּשׁוּבָה, (כִּיּוֹן) שְׂמִגְעַת עַד כֶּסֶף הַכְּבוֹד" – מְבַטֵּא עַד כְּמָה גְּדוּל וְעִצּוֹם הוּא הַכֹּחַ שֶׁל הַתְּשׁוּבָה שְׁעוֹשֶׂה הָאָדָם, וְאִפְּלוּ יִהְיֶה הָאָדָם הַשֶּׁפֶל בְּיוֹתֵר. כְּמוֹ שְׁדָרַשׁ רַבְּנּוּ הַקְּדוֹשׁ (רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא): "גְּדוּל כּוֹחַהּ שֶׁל הַתְּשׁוּבָה, כִּיּוֹן(=אִפְּלוּ) שְׂאָדָם מִהֲרַר בְּלָבוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה – מִיָּד הִיא עוֹלָה לְשָׁמַיִם. וְלֹא עֲשָׂרָה מִיָּלִים(=מִיָּדֵת אֲרָךְ) וְלֹא עֲשָׂרִים מִיָּלִים וְלֹא מָאָה מִיָּלִים, אֲלֵא מֵהֶלֶךְ שֶׁל 500 שָׁנָה. וְלֹא לְרַקִּיעַ הָרָאוּשׁוֹן, אֲלֵא עַד הָרַקִּיעַ הַשְּׁבִיעִי, וְלֹא רַק עַד הָרַקִּיעַ הַשְּׁבִיעִי, אֲלֵא שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת לִפְנֵי כֶּסֶף הַכְּבוֹד!"

כְּדִי לְהַבִּין אֵת כּוֹחַהּ שֶׁל הַתְּשׁוּבָה, הַחוֹדֶרֶת אֵת כָּל הָרַקִּיעִים, וּמִגְעַת עַד לְכֶסֶף הַכְּבוֹד, נִקְדִּים לְבָאֵר אֵת מְאָמַר חו"ל (סוטה ג'): "...אֵין אָדָם עוֹבֵר עֲבִירָה, אֲלֵא אִם כֵּן נִכְנָס בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת."

אוֹמֵר עַל-כֵּךְ הִגֵּה"ק, בְּעַל הַהִפְלֵא"ה, בְּסִפּוֹר "פְּנִיִם יְפוֹת" (על-פִּי הַמְּבֹאֵר בְּזֶהר הַקְּדוֹשׁ): יְדוּעַ שֵׁישׁ בְּאָדָם שְׁלוֹשָׁה חֲלָקֵי נֶפֶשׁ, שְׁקִדּוּשָׁתָם זוֹ לְמַעְלָה מְזוּז, וְהֵם: נֶפֶשׁ, רוּחַ וּנְשָׁמָה. אוֹלָם, צְרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, שֶׁלֹּא כָּל אָדָם זוֹכֵה לְקַבֵּל אֵת שְׁלוֹשֶׁת הַחֲלָקִים הַלְלוּ (נֶפֶשׁ, רוּחַ וּנְשָׁמָה). וְזֹאת, כִּיּוֹן שֶׁהַדְּבָר תְּלוּי בְּמִדְרַגְתּוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּעִבּוּדֵת ה'. וּכְפִי שְׁכַתּוּב בְּזֶהר הַקְּדוֹשׁ: "תָּא חַזִּי בְּרַ נֶשׁ כַּד אֲתִילִיד יְהִיבִין לֵה נֶפְשָׁא(=בֵּא וְרָאָה: כִּשְׁנוֹלֵד הָאָדָם, נוֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ)... זְכָה יְהִיבִין לֵיה רוּחָא(=אִם זְכָה, נוֹתְנִים לוֹ גַם רוּחַ)... זְכָה יִתִּיר יְהִיבִין לֵיה נְשָׁמָתָא(=זְכָה יוֹתֵר – נוֹתְנִים לוֹ נְשָׁמָה). וְכֹאשֶׁר זוֹכֵה הָאָדָם לְקַבֵּל נְשָׁמָה – אוֹמֵר הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ – אוֹי יֵשׁ לוֹ שְׁמִירָה מִיּוֹחֶדֶת, וְסִיּוּעַ מִלְּמַעְלָה לְעִבּוּד אֵת ה' כְּרֹאֵי."

אֲבָל כְּאֲשֶׁר, חֲלִילָה, חוֹטֵא הָאָדָם, אוֹי מְסַתְּלֶקֶת מִמֶּנּוּ הַנְּשָׁמָה, וְכַתּוּצָאָה מִכֶּף הוּא מְאָבֵד אֵת הַסִּיּוּעַ מִלְּמַעְלָה, כְּמְבֹאֵר בְּזֶהר הַקְּדוֹשׁ: "לֹא זְכָה וְלֹא אֲתִי לְאֵתְדַכָּאָה(=אִם לֹא זְכָה, וְאִינוּ בָּא לְהִיטְהָר), תִּרְיִן דְּרַגִּין פְּתַחֲיִן דְּאִינוּן נֶפֶשׁ וְרוּחַ בִּיה(=נִשְׁאָרוֹת לוֹ רַק שְׁתֵּי דְרַגּוֹת – נֶפֶשׁ וְרוּחַ), (אֲבָל) נְשָׁמָתָא קְדִישָׁא לִית בִּיה... וְסִיּוּעַ דְלַעֲלֵא אַעְדִּין מִיָּנִיה(=אֲבָל אֵין לוֹ אֵת הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה, וּבְנוֹסָף מְסַתְּלֶקֶת מִמֶּנּוּ גַם אֵת הַסִּיּוּעַ מִלְּמַעְלָה).

הַרִי מְבֹאֵר מִכָּאן, שְׁעַל-יְדֵי הַחֲטָא מְסַתְּלֶקֶת הַנְּשָׁמָה מִן הָאָדָם, וְאֵין לוֹ אֵת הַסִּיּוּעַ מִלְּמַעְלָה. וְכֹאשֶׁר הָאָדָם מוֹסִיף וְחוֹטֵא בַּחֲטָאִים חֲמוּרִים, מְסַתְּלֶקֶת מִמֶּנּוּ גַם הָרוּחַ, וְרַק הַנֶּפֶשׁ נִשְׁאָרֶת בּוֹ, כְּדַבְּרֵי הַזֶּהר: "כַּד בְּרַ נֶשׁ אִיהוּ מְחוּיִיב בְּחוּבִין וּמִתְגַּבְּרִין... נְשָׁמַת חַיִּים אֲסַתְּלֶקֶת מִן גּוּפָא וְנֶפֶשׁ הַשְּׁתֵּאִירֶת תִּמְוִן(=בְּגִלְלַת הַחֲטָאִים, נְשָׁמַת חַיִּים מְסַתְּלֶקֶת מִן הָאָדָם, וְרַק הַנֶּפֶשׁ נִשְׁאָרֶת שָׁם).

וְזֶהוּ עֲנִין צֶלֶם הָאֱלֹקִים שְׂמִסְתְּלֶק מִן הָאָדָם עַל-יְדֵי הַחֲטָא, כְּמוֹ שְׂמִצִּינוּ בְּגִמְרָא (שְׁבֵת קנא): "אֵין חִיָּה שׁוֹלְטַת בְּאָדָם, עַד שְׁנִדְמָה (הוּא) לָה כְּבִהְמָה...". וּפִרְשׁ הַמְהַרְש"א, "שְׂאִימַת(=פְּחַד) הָאָדָם עַל הַחַיּוֹת הִיא מְשׁוּם הַנְּשָׁמָה שְׁבוּ, שֶׁהִיא צֶלֶם אֱלֹקִים, וּכְפִיּוֹן שְׁ(הָאָדָם) גְּדָמָה כְּבִהְמָה, וְצֶלֶם (הָ)אֱלֹקִים אֲזַל... מִמֶּנּוּ(=הַנְּשָׁמָה הַסְּתֵּלְקָה מִמֶּנּוּ, בְּגִלְלַת חֲטָאִיו), הַרִי הוּא כְּשֹׂאֵר בְּהֵמָה, שֶׁהַחִיָּה שׁוֹלְטַת בּוֹ". וְזֶהוּ אוֹמֵר הַ"פְּנִיִם יְפוֹת", דְּבַרֵי חו"ל (סוטה ג'): "...אֵין אָדָם עוֹבֵר עֲבִירָה, אֲלֵא אִם כֵּן נִכְנָס בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת". כְּלוֹמֵר, כְּאֲשֶׁר הַנְּשָׁמָה שְׁבִמַח, שֶׁהִיא חֲלָק אֱלֹקִים מִמַּעַל, מְסַתְּלֶקֶת מִמֶּנּוּ, הִנֵּה עַל-יְדֵי כֵךְ גַם חֲכָמָתוֹ שְׁבִמַח מְסַתְּלֶקֶת, וּבְמִקּוּמָה נִכְנָסֶת בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת.

מִעֵתָה יֵאִיר לָנוּ הֵיטֵב לְהַבִּין אֵת הַכֹּחַ הָעִצּוֹם שֶׁל הַתְּשׁוּבָה, כְּפִי שְׂאִמְרוּ חו"ל (יומא פו'): "גְּדוּלָה תְּשׁוּבָה, שְׂמִגְעַת עַד כֶּסֶף הַכְּבוֹד, שְׂנֵאֵמַר 'שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ". וְיֵשׁ לוֹמֵר שֶׁהַכּוֹנֵה הִיא עַל-פִּי הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (וַיִּקְרָא כַּט'), שֶׁ"כָּל הַנְּשָׁמוֹת גְּזוּרוֹת מִתַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד". וְהִנֵּה, תְּכִלִּית עִבּוּדֵת הָאָדָם הִיא לְתַקּוֹן אֵת הַנְּשָׁמָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּדִי שְׁלֹאחַר פְּטִירָתוֹ תִּחְזוֹר נְשָׁמָתוֹ לְשִׁרְשָׁה הָעֲלִיּוֹן, תַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד. אוֹלָם, לְפִי מָה שְׂנַתְּבָאֵר, שְׁעַל-יְדֵי הַחֲטָא מְסַתְּלֶקֶת הַנְּשָׁמָה מִן הָאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּחַיִּים, וְעוֹלָה לְשָׁמַיִם לְמִקּוּמָה, תַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד (וְלִכְךָ הַתְּכַוֵּנוּ חו"ל (בְּרַכּוֹת יח'): "רְשָׁעִים – בְּחַיִּיהֶן קְרוּיִין מֵתִים". שְׁכּוֹן, בְּגִלְלַת פְּשָׁעֵיהֶם מְסַתְּלֶקֶת מֵהֶם הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה, וְכֵךְ הֵם נִחְשָׁבִים מֵתִים אוֹלָם – אוֹמֵר הַ"פְּנִיִם יְפוֹת" – נִכּוֹן, עַל-יְדֵי הַחֲטָא מְסַתְּלֶקֶת הַנְּשָׁמָה מִן הָאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּחַיִּים, וְעוֹלָה לְשָׁמַיִם. אֲךָ

צריך גם לדעת שכאשר האדם עושה תשובה על חטאיו, הוא מחזיר אליו בחזרה את נשמתו שנסתלקה ממנו. וזהו פירוש המלה "תשובה" – להשיב את הנשמה שנסתלקה (ושבה אל מתחת כסא הכבוד) בחזרה אל האדם. וזהו גם פונת חז"ל, באומרים: "גדולה תשובה, שמגיעת עד כסא הכבוד", כי כן התשובה הוא כל-כך גדול, עד שהיא עוברת וחודרת את כל הרקיעים, עד שמגיעה עד כסא הכבוד, מקום מחצב הנשמות, כדי להחזיר משם את הנשמה, שנסתלקה מהאדם בגלל חטאיו.

ועל-כך אומר ה"ישמח ישראל": על-ידי התשובה שעושה האדם, ומשיב את נשמתו למקומה בתוך מוחו, מאירות עיניו למצוא את כל אשר פגם, ולתקנו, כפי שאמר החכם מפל אדם (משלי כ, כו): "נר ה' נשמת אדם חפש כל חדרי בטן" – הנשמה, שהיא חלק אלוך ממעל, היא בבחינת נר ה', המאיר לאדם, כדי שיוכל לחפש בכל חדרי הבטן, למצוא את הרע ולבערו. יהי רצון שנוכח כלנו לעשות תשובה שלמה על כל חטאינו, ולתקן את אשר פגמנו, ולעבוד את ה' יתברך בשמחה ובאהבה רבה, אמן כן יהי רצון.

"קריאת הגבר" (=התרנגול)

יום הכיפורים ממשמש ובא, וכהרגלו בכל שנה, הולך לו היהודי לשוק, וקונה תרנגול לבן לפפרות. מזדרז הוא לחזור לביתו, כדי להתחיל את סדר הפפרות. הנה הוא כבר בביתו, אוחו את התרנגול בידיו, מסובב אותו מעל ראשו, ומכריז ואומר: "זה חליפתו! זה תמורתו! זה כפרתו! זה התרנגול ילך למיתה, ואני אכנס ואלך לחיים טובים ארוכים ולשלום"...! האמנם...?

הבה נתבונן פאן במעשה היהודי. הרי, אילו יכול היה התרנגול לדבר, אילו היה מקבל את האפשרות הנדירה לה זכתה אתונו של בלעם... מה היה אומר התרנגול לאותו יהודי?

סביר להניח שהיה פותח את פיו, ואומר: "יהודי יקר, יהודי נכבד, צריך אתה להתבייש!! אתה אולי קמת לסליחות במשך ארבעים יום, וכבר אתה מרגיש פי מגיע לך הכל – חיים ארוכים, פרנסה טובה, עשר וכבוד? אבל אני משכים ומעורר את השחר לא רק ארבעים יום, אלא כל יום ויום, במשך כל השנה כלה...אתה במשך השנה עשית את כל העונות שבעולם, אתה חטאת! אתה פשעת! אתה דברת לשון הרע על חבריך! ואני הכפרה שלך? לי אמנם קוראים גם "גבר", אבל לא גנבתי ולא פשעתי, ולא דברתי מעולם לשון הרע! ומדוע שאני אלך למיתה במקומך, ואתה תכנס לחיים טובים ארוכים ולשלום?...".

וברור לנו שהתרנגול צודק. שהרי, אילו היה אותו היהודי חוזר בתשובה כראוי על מה שעשה, מתקן את מעשיו הרעים והמקולקלים, ומגיע ליום הכיפורים כבעל תשובה אמיתי ונקי, לא היה התרנגול טוען מאומה... תרנגול הוא תרנגול, וזהו תפקידו, להיות מובל לשחיטה במקום בעליו...

אבל, כאשר מגיע היהודי, ובידו מלוא "סל" של עבירות ופשעים, ואין הוא חושב לרגע לפרוש מהם, האם יש לו הצדקה לשלוח תחתיו את התרנגול, אשר לא חטא ולא פשע מעולם...?

"כל האוכל ושותה בתשיעי, מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי"

הצדיק רבי לוי יצחק מברדיצ'ב נודע בפי המוני העם בפינוי "סניגורם של ישראל", שכן בכל הזדמנות בקש לו אמתלה (=טעם) לפנות לשוכן מרומים בדברי פיוס וסינגור על אחיו. ואם בכל השנה כך – ביום הכיפורים על אחת כמה וכמה! ומעשה ברבי לוי יצחק, שבא לבית הכנסת לאמירת "כל נדרי", עם כניסת היום הקדוש. אך במקום להתישב במושבו הקבוע בכותל המזרחי, החל הצדיק מהלך בבית הכנסת ממקום למקום, כשהוא מחפש משהו מתחת לשולחנות ולספסלים. דממה נשתררה בהיכל בית הכנסת, ועיני המתפללים עקבו במתיחות אחרי רבם הנערץ, המכופף את גופו ומציץ מתחת למושבים הרבים שבמקום. לבסוף נעמד הצדיק ליד עמוד התפילה, ופתח בקול רם ונרגש: רבוננו של עולם! הבט משמים וראה, מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ! שוה בנפשך, אב הרחמים, מה היה קורה, אילו נתת לאומות העולם יום כזה, שמצוה להרבות בו באכילה ובשתיה. כמה שיכורים זוללים וסובאים, היו מתגוללים בשעה זו בקיאים ובסובאים בשוקים וברחובות, ותחת כל שולחן וספסל! ואילו בני ישראל, עם קדושיך, מסובים עתה כמלאכי מעלה, כלם עטופים בטליתות ואחוזים חרדת קדש מאימת יום הדין, ואין איש מוטל, חלילה, שתוי תחת שולחן או ספסל. אנא העתר להם רבוננו של עולם היום בתפילתם, במחילה, סליחה וכפרה!

שבת שלום וגמר חתימה טובה לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרֵשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים

כְּנִיסַת הַשְּׁבֵת: 18:18

עֲרֵשׁ"ק ט' תשרי תשע"ד (13.9.2013)

יְצִיאַת הַשְּׁבֵת: 19:25

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

בְּנֵי צִיּוֹן

"וַיָּקָם יוֹנָה לְבָרַח תַּרְשִׁישָׁה מִלְּפָנָי ה' וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמְצָא אֲנִיָּה... " (הַפְּטָרַת יוֹם הַכִּיפּוּרִים)

על הכתוב "וַיָּקָם יוֹנָה לְבָרַח תַּרְשִׁישָׁה מִלְּפָנָי ה' וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמְצָא אֲנִיָּה... ", אומר הזוהר הקדוש, שבסיפור יונה הנביא, הבורח באניה מפני הקב"ה, יש רמז על כל עניני האדם, מרגע צאתו לאויר העולם, ועד תחית המתים. יונה, היורד באניה לים, מרמז על הנשמה, הנקראת "יונה", המתלבשת בגוף האדם, שהוא ה"אניה", ושניהם יורדים ל"ים", הוא העולם הזה, הנדמה לים (וכך שטה לה ה"אניה"=הנשמה והגוף) בנחת ב"ים" הגדול, הוא העולם הזה, עד פרוץ הסערה).

והנה, אומר הזוהר הקדוש: האדם חוטא בעולם הזה, מפני שחושב הוא, שכשם שאין הוא רואה את הקב"ה, כך הקב"ה לא רואה אותו. ולכן, אינו חושב ומעלה בדעתו שיום יגיע והוא יעמוד לפני בורא עולם, כדי לתת דין וחשבון על כל מעשיו. ולכן כאשר הוא חוטא, נחשב הוא כבורח מפני קונו(=הקב"ה), כמו יונה, הבורח מפני ה' יתברך.

על-כן מטיל הקב"ה רוח סערה חזקה ב"ים". דהינו, הקב"ה מוריד על האדם החוטא כח דין, המסעיר(=המזעזע) את האדם, על-ידי חולאים, צרות ויסורים – וזאת, כדי לעורר את האדם, וכביכול לומר לו: "בן אדם! אני בורא עולם, אדון הכל ומשגיח על הכל, ואין לך אפשרות לברוח מפני לשום מקום, שכן, כבודי מלא עולם". והיה אם האדם אינו שומע לקולו של הקב"ה, ה"מדבר" אליו באמצעות היסורים והצרות שהוא מביא עליו, וממשיך במעשיו הרעים, ולא חוזר בתשובה, "יורד הוא לירכתי הספינה" – דהינו, נשמתו יורדת עוד יותר במדרגתה, עד שהיא "נרדמת" בגופו כשיכורה בהבלי החמר. ועל-כך רומז הכתוב "ויונה ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם".

ופיין שפך, שאין הנשמה מתעוררת לשוב בתשובה לפני הקב"ה, מיד מגיע "רב החובל", הוא היצר הטוב, ואומר לאדם: "(בן אדם) מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך". אין זה הזמן להירדם, חזר בתשובה אל ה' יתברך, שאם לא תעשה כן, מעלין אותך למעלה לשמים, כדי לתת דין וחשבון על חטאיך בעולם הזה, ועל-כן, שוב ממעשיך הרעים.

והיה אם חלילה לא שב האדם מדרך הרעה, בא המקטרג לפני הקב"ה, כדי לתפוס את אותו אדם בחטאו וכדי להמיתו (ואומר הזוהר הקדוש, שפך היא דרכו של היצר: תחילה הוא תובע על האדם החוטא חולי, צרות ויסורים, ולאחר מכן, תובע הוא להמיתו. לכן אמרו חז"ל: לעולם יתפלל האדם על עצמו שלא יחלה, כי אז תפילתו נשמעת יותר, ואין למקטרג כל-כך ב"ח להמיתו).

והנה, אומר הזוהר הקדוש, כאשר האדם חולה, והוא על ערש דוי, מתקרבים הדינים של בית-דין של מעלה, ומסתכלים על זכויותיו ועל עונותיו, כדי להכריע בדינו. והיה וחלילה לא זוכה האדם בדינו, אז "ויחתרו האנשים להשיב (האניה) אל היבשה" – דהינו, מחפשים לו בשמים זכויות, כדי להוציאו מסער הדין הקשה.

אולם, מאחר ולא שב הוא בתשובה, אין ב"ח להושיעו, "כי הים הולך וסער עליהם(=גזירת הדין "סוערת" וחזקה)", מחמת חטאיו של אותו אדם, ונתפס הוא בעונו. ולכן, בסופו של דבר, "וישאו את יונה" – מת אותו האדם בעונו, ונושאים אותו מביתו לבית הקברות, ומכריזים עליו ואומרים: אוי לו לפלוני! טוב היה לו שלא היה נברא, לפי שפגם את צורתו הקדושה!

ואז "ויטלוהו אל הים", כלומר, מכניסים את האדם לקבר. "ויעמד הים מזעפו" – הגזירה נעלמת, שכן כבר עשתה את שלה.

וממשיך ומבאר הזוהר הקדוש, פיין שהאדם נכנס לקבר, מיד בסתימת הגולל מתחיל דין חיבוט הקבר, הנמשך עד שהגוף מתליע(=מוציא תולעים) ומתעפל הבשר. ועל כך מרמז הדג שבלע את יונה, שהגוף נבלע ומתעפל בקבר.

ומוסיף הזקק הקדוש ואומר, שהכתוב "ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים" רומז על בטן השאול, כמו שהתפלל יונה אל ה': "מבטן שאול שועתי". ומה שכתוב "שלשה ימים" שהיה יונה במעי הדג, אלו שלשת הימים שהאדם בקבר, שלאחר מכן נבקעים מעיו, והכל מתהפך על פניו, ואומר לו: "קח מה שנתת בי! שהרי אכלת ושתית כל יום ויום, ולא נתת לעניים...!".

ולאחר שלשת ימים אלו, נידון האדם על עיניו (אם הסתכל **בעריות** וכדומה), ועל ידיו (אם שמשוהו **בעריות**, או הוציאו **זרע לבטלה**, או **גולו**, או **הרים יד על חברו**), ועל רגליו (אם רצו למקום אסור) – וכל אלו נידונים בצער התולעת (המפרסמת בם) ודין זה נמשך שלשים יום.

וצריך לדעת, שבכל אותם שלשים ימים נידונים הנפש והגוף ביחד. ולכן נמצאת הנשמה בארץ, ומצטערת בצער הגוף, ואינה עולה למעלה כל אותו ירח(חודש) ימים. ורק לאחר מכן עולה הנשמה למעלה, להתלבן ולהיטהר על-ידי מלאך, הנקרא **ט-ה-ר-י-אל**, והגוף מתבלה ונרקב בארץ, עד שנעשה עפר, עד לאותו הזמן שהקב"ה יעורר את המתים בתחתית המתים, במהרה בימינו, אמן.
אם לא עכשיו, אימתי?!

האדמו"ר רבי שלום מפעלז וצ"ל היה מתייבב כל שנה לפני "כל נדרי" בבית המדרש, ומכריז בקול רם בפני חסידיו את הכתוב במשנה (שבת ב, ו): "שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה: עשרתן. ערבתן. הדליקו את הנר".

והיה מסביר את דבריו לפני הקהל, ואומר: "ערב שבת עם חשכה" – הכוונה היא על ערב יום הכיפורים, שזוהי הזמן האחרון וההזדמנות האחרונה לפני ה"חשכה" (=לפני שנגזרים גזירות לא טובות, חלילה, שהן בבחינת חשך). ועל-כן – היה ממשיך האדמו"ר ואומר – כל יהודי חייב להיות בתורה ובאימה על-כף, ולזכור שלשה דברים אלו: "עשרתן ערבתן הדליקו את הנר". "עשרתן" – הנה, כמעט עברו להם עשרת ימי תשובה. "ערבתן" – גם עבר לו ערב יום הכיפורים. ועל-כן "הדליקו את הנר" – צריכים להדליק את ה"נר" – את ניצוץ הנשמה הרדומה שבתוכנו, ולחזור מיד בתשובה לה' יתברך, שהרי, אם לא עכשיו, אימתי?!"
"כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישראל"

פעם, כשבקר הצדיק מרוז'ין באודיסה, נודע לו שנכדו של הגאון רבי יעקב עמדין (מאיר שמו) חי חיי צער ודוחק, והגרוע מכל – שעזב הוא את דרך אבותיו, ויצא לתרבות רעה. מיד הלך אליו הצדיק, והזמינו לבוא לרוז'ין, לגור בקרבתו. ובתמורה לכך הבטיח לו לספק את כל מחסורו. הסכים מאיר הצעיר, ובא לרוז'ין להשתקע לצד הצדיק. ואכן, הצדיק מרוז'ין לא החסיר ממנו מאומה, ולאחר זמן מה אף הצליח בדרפני-נעם וחביבות להחזירו **בתשובה**.

באחד הימים ראה הצדיק את הבחור ופניו עצובות וקודרות. שאל אותו הצדיק: מדוע נפל פניך? אם צר לך על החטאים שעשית, הרי **התשובה** שעשית לה', בודאי שהיא מועילה. השיב לו הבחור בקול רפה: כל-כך הרביתי **וחטאתי** לפני יתברך, וגם אחרי שתורתך בתשובה, הוספתי **לחטוא** פה ושם, עד שאיני בטוח אם **תשובתי** התקבלה לפני ה'. הביט הצדיק מרוז'ין באותו בחור, והשיב לו: אומרים עליך שהיית עילוי ולמדן גדול בבית המדרש, ועל-כן אענה לך כדרך הלומדים. הנה, בתפילת יום הכיפורים אנו אומרים לפני ה': "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישראל". ולכאורה יש לנו לשאול, מדוע אנו אומרים "סלחן ומחלן", ולא סולח ומחל? וכי מה ההבדל בהוספת האות נ' בסוף המלה?

אלא – המשיך הצדיק מרוז'ין, ואמר לו – חז"ל דרשו על הכתוב בתורה: 'כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו', שאותו חמור הוא "רובץ ולא רבצן". ופרש שם רש"י וצ"ל: "רבצן – הרגיל בכך" (בבא מציעא לג).

ומכאן, אמר לו הצדיק מרוז'ין, אנו למדים שהוספת האות נ' בסוף המלה מורה על רציפות בפעולה. וזהו הפירוש "סלחן ומחלן" – למרות שהאדם חוטא, חוזר בתשובה, וחוטא שוב, הקב"ה סולח ומחל לו בכל פעם מחדש. שהרי, הוא יתברך אינסופי, וכך גם חסדיו ורחמיו, שהם אינם פלים (=נגמרים) לעולם.

אני מבקש סליחה, מחילה וכפרה מכל הקהל הקדוש, ומכל אחד ואחד מישראל, אם פגעתי או צערתי, או הכעסתי אותו. בודאי שלא התפונתי, ושגגה היא מלפני (ב.צ.).

שבת שלום וגמר חתימה טובה לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!